

Inhoud

SIWE-activiteiten 2005: Noteer alvast in uw agenda	2
Erfgoedkalender 2005 ... 2010	4
Erfgoed & geschiedenis	5
Oproepen	6
Erfgoednieuwttjes en besprekingen van onze uitstappen	13
Onder de leeslamp (boekbesprekingen)	21
Fiscale attesten voor giften van erfgoedprojecten – MIWE	31

Leopoldsbrug (Leuven) -
Lees p.30
Foto: A.Cresens

17 april 2005 : Erfgoeddag 2005

Gevaar in erfgoed – erfgoed in gevaar (Leuven)

Texting TXT/SMS/MSN/IRC - e-mail – elektronische publicaties (Leuven)

Villa Futura (Internet)

Voor de jongeren (5e en 6e studiejaar lager onderwijs) deden en doen we wat op onze site (<http://www.siwe.be>) maar tevens binnen het project en de site <http://www.villafutura.be>.

Vragenlijst met inbrekende vragen (MIAT - Gent)

Voorwerp van het jaar 2004 (MIAT – Gent)

Voorwerp van het jaar 2005 (MIAT – Gent)

(zie vorige *SIWE Nieuwsbrief*)

Een bespreking hiervan in onze volgende *SIWE Nieuwsbrief* en check met betrekking tot *Villa Futura* de webstek <http://www.villafutura.be>. Dominique **Vanpée** gaf bij voorbeeld een les rond *Wat is erfgoed?* in de lagere school *De Buurt* te Gent in de Kartuizerstraat 20 op 24 maart 2005 in de namiddag. Het basislesmateriaal hiervoor werd aangereikt door Hilde **Schoefs** van het VCV vzw. Wat betreft *SOS SMS TXT* vindt u een 6000-tal afkortingen op <http://www.siwe.be/sossmstxt.HTM>.

In de *Vacature* van 16 april 2005 vond u tevens Nico **Schoofs** (coörd. en teksten) i.s.m. Chris **Crombé** en Dominique **Vanpée**. *Zo werkte Vlaanderen vroeger. Erfgoeddag – vijf keer industrieel erfgoed in beeld* terug op pagina 5. Onze voorbeelden die door *Vacature* geselecteerd werden uit een ruimere lijst: *Carcoke* (Zeebrugge), *'s Hertogenmolens* (Aarschot), *De Stordeur* (Leuven), *Zuiderpershuis* (Antwerpen) en *Distilleerderij Smeets* (Hasselt).

21 mei 2005 : 150 jaar spoorwegen in de Kempen

Op zaterdag 21 mei 2005 bezoeken wij te Lier in de *Stedelijke bibliotheek* gelegen aan het Kardinaal Mercierplein de tentoonstelling *150 jaar spoorwegen in de Kempen* o.a. onder leiding van de heer Alex **Baerts**, bestuurder van *SIWE* vzw en spoorwegexpert. Wij verzamelen om 10:00 buiten het station van Lier en vertrekken vandaar naar de *Stedelijke bibliotheek*. Indien u interesse heeft voor deze *SIWE*-activiteit gelieve dan vooraf het *SIWE Trefpunt* te bellen (016 584342) of e-mailen (info@siwe.be).

26 mei 2005 : Voedsel chemie in de 19e eeuw

Op donderdag 26 mei 2005 zal *SIWE* vzw i.s.m. de *Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging (K.V.C.V.) – sectie historiek* naar aanleiding van de studiedag Voedselchemie in *Vlaanderen V: trends in de levensmiddelenanalyse* van K.V.C.V. in samenwerking met de *Universiteit Gent* een ééndaagse postertentoonstelling houden te Gent in de afdeling *Pharmacie* van de Gentse universiteit. Zij is enkel toegankelijk voor deelnemers aan de studiedag. Ter gelegenheid van deze studiedag geeft *SIWE* vzw een *SIWE Cahier* uit. *SIWE* vzw contact voor deze activiteit: bestuurder Karel **Haustraete** te contacteren via het *SIWE Trefpunt* (telefonisch 016 584342 of e-mail info@siwe.be). (Check tevens: <http://www.kvcv.be/index.html>)

3 juni 2005 : Beringen – Mij nmuseum

Op vrijdag 3 juni 2005 bezoekt *SIWE* vzw tijdens de voormiddag vanaf 10:00 stipt het *Vlaams Mij nmuseum* te Beringen (Koolmijnlaan 201 – 3582 Beringen – telefoon 011 431117) met gids. Indien u interesse heeft, geef ons dan vooraf een seintje (telefonisch 016 584342 of e-mail info@siwe.be).

25 juni 2005 : Meunier – in dial oog

Op zaterdag 25 juni 2005 trekken we onder leiding van *SIWE*-voorzitter Patrick **Viaene** door Leuven op zoek naar Constantin **Meunier**. We volgen het actueel kunstparcours *Meunier in dialoog*. **Meunier** wordt door hem tevens geplaatst binnen zijn context. Heeft u interesse voor deze uitstap waarvoor we die dag afspreken om 10:00 aan het onthaal van het Stedelijk Museum Vander Kelen-Mertens – Savoyestraat 6 te 3000 Leuven gelieve ons dan te contacteren ofwel telefonisch 016 584342 ofwel via e-mail info@siwe.be.

28 Augustus 2005 - cultuurmarkt

Op 28 augustus zal *SIWE* vzw weer van de partij zijn op de *Cultuurmarkt* in Antwerpen op het Conscienceplein.

11 september 2005 : OMD - Hout

SIWE vzw zal op *Open Monumentendag 2005* in Leuven in de *Molens van Orshoven* aan de Vaartkom in de Stapelhuisstraat 15 rond het thema *Hout* de nodige activiteiten ontplooiën. Wij houden u op de hoogte.

17 september 2005 : PIWB-uitstap waar *SIWE* vzw-leden kunnen aan deel nemen

Op 17 september 2005 organiseert de *PIWB* of *Patrimoine industriel Wallonie Bruxelles* een wat zij noemen “*bateau-mouche*”-excursie op het *canal du Centre* doorheen de hydraulische liften nummer 4 van Thieu en het pompstation van de lift nummer 3 te Bracquenies alsook de nieuwe kabellift van Strépy-Thieu. Een koude schotel zal aan boord geserveerd worden gedurende de boottocht. De prijs per deelnemer bedraagt ongeveer 40 euro waarvan 22,50 euro voor de boot en 17,50 euro voor wat betreft de maaltijd en de bijhorende drank. Wie dat wenst kan aansluiten tot een bepaald aantal deelnemers bereikt is.

Contacteer asap: ir Bruno **Van Mol** – voorzitter van *PIWB asbl* - 64, rue Richebé - 7390 QUAREGNON – telefoon 065 786359 – gsm 0474 951946 of e-mail bruno.vanmol@skynet.be. Via hem of ons (info@siwe.be of 016 584342) kan u meer informatie krijgen over deze uitstap.

2 oktober 2005 : Kuipersnij verheid in VI aanderen

Op 2 oktober 2005 trekt *SIWE* vzw naar Lokeren om er in het *Stedelijk Museum* de tentoonstelling *Van boom tot vat – Over de kuipersnijverheid in Vlaanderen* te bezoeken. Afspraak om 10:00 aan het *Stedelijk Museum* – Markt 15A – 9160 Lokeren (telefoon 09 3454458). Gelieve ons vooraf uw komst te melden (telefoon : 016 584342 – e-mail info@siwe.be).

19 november 2005 : Einstein in de Lage Landen

Op 19 november 2005 trekt SIWE vzw naar het *Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen* in Gent voor de tentoonstelling *Einstein in de Lage Landen*. We zullen er onder leiding van directeur-diensthoofd prof.dr. **J. Uyttenhove** een rondleiding krijgen. Afspraak om 10 uur bij het *Sterrecomplex* – Krijgslaan 281 (gebouw S30) te 9000 Gent. Gelieve ons op voorhand van uw komst te verwittigen via telefoon (016 584342) of e-mail op het *SIWE Trefpunt*.

Erfgoedkalender 2005 ... 2010 ...

De erfgoedkalender die op regelmatige tijdstippen aangevuld wordt, kan u terugvinden op onze website binnen de rubriek Erfgoednieuws. Check dus zeker: <http://www.siwe.be>.

Constantin Meunier (1831-1905) in nieuwe galerij te Leuven

Muntstraat nr.10, de vroegere locatie van de *VRT-TVuitzending Leuven Centraal*, is omgevormd tot *Galerij Engelen-Marx*, die een podium wil geven aan hedendaagse kunstenaars. Dit wordt afgewisseld met thematentoonstellingen.

Van 15 april af tot 25 mei 2005 loopt er de tentoonstelling *Constantin Meunier, tijdgenoten en navolgers*. Constantin **Meunier** is één van onze grootste beeldhouwers die een tijd lang leraar was aan de *Stedelijke Academie* te Leuven. Verschillende werken van zijn hand bevinden zich ook te Leuven: de beelden in het Stadhuis, de grote panelen voor het monument aan de arbeid in het *Hoger Instituut voor Wijsbegeerte* en het monument voor Pater **Damiaan** in de Brusselsestraat. In de *galerij Engelen-Marx* worden beelden, schilderijen, gravures en tekeningen van Constantin **Meunier** getoond met als blikvanger het ontwerp in gips van *Het monument aan de arbeid* en een onbekend ontwerp van het paneel *de Industrie*. Er zijn ook werken van zijn vriend Charles **De Groux** die hem leerde aandacht te hebben voor de gewone arbeider. Aandacht wordt ook geschonken aan de Leuvense connectie: **Vermeylen, Delaunois, Faut, Nackaerts** en **Van Humbeeck**. Een ontdekking is de Leuvense beeldhouwer en leerling van **Meunier**, Adriaan **Van Emelen** die een ganse reeks arbeiders heeft geboetseerd. De sociaal geëngageerde thema's van Constantin **Meunier** vinden we ook terug bij **Mellery, Langaskens** en **Peiser**. De belangstelling van **Meunier** voor arbeiders uit de mijn- en staalindustrie vond navolging bij verschillende Waalse kunstenaars zoals **Brichart, Gobert, Demanet** en **Wasterlain**.

De tentoonstelling omvat ongeveer 120 objecten en is opgebouwd in de vorm van variaties op thema's van Constantin **Meunier**, soms als variaties op de vorm. Die thema's zijn *de Buildrager, de Zaaier, de Maaier, de Steenkapper, de Visser, Moeder en Kind, de Filosoof, het Grauwvuur* en enkele religieuze thema's zoals *Christus aan de geselkolom of de Verloren zoon*.

De tentoonstelling is toegankelijk vanaf maandag 18 april 2005, iedere weekdag van 14 tot 18 uur - Muntstraat nummer 10 - Leuven. Groepen zijn beperkt tot twaalf personen en dienen vooraf te verwittigen. Telefoon : 016 233919. (info : ce)

Topmodel I en in onderzoek en onderwijs in het Museum Boerhaave te Leiden

Is het zonnestelsel te groot om te bevatten, het oog van een insect te minuscule om te bestuderen of de beweging van een lichtgolf onvoorstelbaar? Om beter vat te krijgen op zulke weerbarstige problemen maakt de mens vaak gebruik van modellen. Of het nu gaat om een demonstratiemodel van een stoommachine, een 3D-voorstelling van een wiskundig principe of een maquette van een futuristische monorail door Amsterdam: met een model vat men het wél! *Topmodellen in onderzoek en onderwijs* toont van 29 april tot en met 25 september 2005 de vernuftigste modellen die in de afgelopen vier eeuwen zijn gemaakt om de meest uiteenlopende vragen te beantwoorden.

Informatie : *Museum Boerhaave* – Lange St. Agnietenstraat 10 – 2312 WC Leiden – Nederland – telefoon 00 31 71 5214224 – <http://www.museumboerhaave.nl>.

Leden van de *RvB* van *SIWE* vzw en personeel van het *SIWE Trefpunt* zullen deze tentoonstelling bezoeken in verband met de Leuvense collectie didactisch materiaal. (dvd)

Water in de stad

Op zaterdag 11 juni 2005 is er de *Vlaams-Nederlandse Ontmoetingsdag voor Industriële archeologie* te Brussel met als thema *Water in de stad*. Over de lezingen, plaatsbezoeken en projectvoorstellen aan de ene kant en informatie en aanmeldingen aan de andere kant weldra info op <http://www.vvia.be>.

Erfgoed & geschiedenis

“*Wie onwetend blijft over wat er gebeurde voordat hij geboren werd, blijft altijd een kind,*” stelde **Cicero** destijds. In zijn tijd en ook later, om niet te zeggen zelfs nu, waren/zijn er mensen die daarom verhalen recite(e)r(d)en (*historikos*) en anderen die onderzoek ple(e)g(d)en (*historion*). Men stelde zich samen met Leopold **von Ranke** de vraag of men het verleden kon vastleggen zoals het actueel/in het echt gebeurd is/was. Maar kon dit wel? Was geschiedenis een kunst of een wetenschap (goede gegevens en algemene wetten leiden tot objectieve waarheid)? Maar is geschiedenis niet enkel zoals de idealisten stelden een reconstructie van het verleden door intellectuele empathie met onze voorouders grotendeels behorende tot het publieke domein? Moet de mens in de figuur van de historicus niet als zingever (**Kruithof**) en ‘interpreteerder’ optreden doordat hij de documenten interpreteert en ze zo een betekenis geeft: geschiedenis is dus niet enkel een lijst van feiten maar het verhaal dat we ervan maken?

In het post-moderne (pomo) en post-industriële (tijdperk) spreekt men van de afwezigheid of het einde van de geschiedenis (**Fukayama** et al.). Wij zouden het zelf nog niet goed begrijpen omdat we nog met een voet in de geschiedenis staan (Jos **de Mul**). Waar we ooit wat betreft geschiedenis het cyclische grotendeels opgegeven hadden en vervangen door een lineaire geschiedenis vol van oorzaken en gevolgen zou nu geleefd worden volgens de metafoor van de databank: alles gelijktijdig en samengesteld. Tegelijkertijd met de databankmetafoor die in de plaats kwam van het horloge en zijn raderwerk dat daarna door de computer opgevolgd werd, merken we tevens dat er reeds de laatste vijftig jaren er een obsessie is met erfgoed en niet met geschiedenis volgens David **Lowenthal** in zijn boek *The heritage crusade*. Toch hadden wij in het zog van de *Annales* een geschiedenis-boom in Vlaanderen. Erfgoed

of *heritage*: een hoofdzonde om het te verwaarlozen en een nationale plicht om het te evoceren. Waarom deze interesse in een tijd dat de wereld gekenmerkt wordt door conflicten, vijandelijkheden en een verlies van het vooruitgangsgeloof? Zijn antwoord: wij vinden traditie en het verleden veraangenamend. Een interesse ervoor verbindt ons met onze voorouders, verbindt ons met diegenen waarmee we dit erfgoed delen en geeft ons bovendien een erbij(be)horen-gevoel.

Maar de erfgoedverering kan ook zeer benauwend, verslaand, decadent zijn door ons in obsoleet (verouderd) gedrag te dringen die xenofobie en nationalisme promoten. Waarom? Omdat erfgoed de zoektocht naar waarheid en accuraatheid (geschiedenis) in een mythe kan ombuigen, in een zaak van geloof. Erfgoed *“is instead a declaration of faith, which makes free use of historical materials – omitting, bending, exaggerating, inventing and embellishing them when necessary – to produce a story that satisfies certain needs: for a sense of identity, roots, and founding myths. Unlike history, heritage is not open to critical challenge. It has the character of the sacred.”* (A.C. **Grayling** over **Lowenthal**) Maar daar is binnen het industriële en wetenschappelijk erfgoed-veld in Vlaanderen weinig reden toe. De geschiedenis van de wetenschappen toont duidelijk dat wetenschap niet stopt bij de grenzen van Vlaanderen, noch bij de landsgrenzen. En wie zou eerlijk kunnen schrijven over het industriële erfgoed bij ons zonder de vermelding van al die Polen, Russen, Italianen, Spanjaarden, Marokkanen, ... die bij ons bijvoorbeeld in de mijnen actief waren. Denk maar aan de Turken die bij ons de kabels van de *RTT* legden en verder nog bijvoorbeeld actief waren/zijn in de mijnen, de bouw en de textiel.

Dus volle baan voor het industrieel en wetenschappelijk erfgoed...

Dominique J.B. Vanpée

Informatie : A.C. Grayling. *The mystery of things*. London : Weidenfeld & Nicolson, 2004, 320p. – ISBN 0297645595.

Oproepen

Illegaal vergunnen, het parlement erkent het probleem. Maar zal het ook nog lang doorgaan?

Op 9 maart 2005 staat een verzoekschrift over dit thema op de agenda van de plenaire vergadering van het *Vlaams Parlement*. Het staat vast dat het probleem erkend wordt. Minder duidelijk is hoe lang die illegale praxis nog mogelijk blijft. Op 29 januari 2004 belandde het verzoekschrift met diverse voorbeelden van illegaal vergunnen in het parlement. Meestal wordt de stedenbouwwet streng of te streng toegepast. Menig Vlaming zal dit beamen. Wie bouwt zonder vergunning kreeg tot voor kort soms zelfs een bulldozer op bezoek. Het bestuur durft de wet echter ook helemaal anders hanteren. Gemeente, provincie, gewest en minister durven en kunnen zonder schroom regels vergeten, dichterlijk interpreteren of ter plekke verzinnen. Daar ging het verzoekschrift over. Een vervelend advies vergeet je te vragen, procedures haspel je even door elkaar en aanvragen behandel je zelfs als ze onvolledig, laat staan juist zijn. Wat moeilijk is op gemeentelijk niveau schuif je door naar een hoger niveau, desnoods naar de minister. Het zijn slechts enkele van de technieken waarvan men zich bedient. Geen burger die dit administratief proces kan volgen. Slagen ze er toch in om zo'n kluwen te doorgronden, dan blijken ze steevast te laat met verzet, onbevoegd om naar de rechtbank te gaan of verliezen ze de moed omwille van de algehele

apathie die de politieke wereld vertoont ten aanzien van dit soort misdaad.

Er werd wat zenuwachtig geschoven op de stoelen in de commissie toen het verzoekschrift voor het eerst aan de orde was. Twee maand later was er een antwoord van de *afdeling Bouwinspectie*. De verzoeker is te pessimistisch en de administratie onderbemand was het verdict. Op 1 april 2004 had de commissie niet meer nodig om haar onderzoek te beëindigen. Enkele ogenblikken later beschouwde de commissie het incident als gesloten. De plenaire zitting werd voor dit verzoekschrift echter geen formaliteit. Een korte e-mail aan de voorzitter en leden van het parlement was voldoende om dit te voorkomen. Op 4 mei 2004 luidde het oordeel van de voorzitter: „*Het is in de commissie te snel behandeld. We kunnen dan ook niet zomaar bij het advies van de commissie aansluiten. Om die reden stel ik voor het naar de ombudsman te verwijzen*”. De 10 aanwezige parlementsleden kregen het advies er verder geen uitspraken over te doen. Drie weken later, terwijl politiek Vlaanderen op markten rondwaalde, kiest de Vlaamse Ombudsman de zijde van de verzoeker, bevestigt de voorbeelden uit het verzoekschrift en verwijst naar aanbevelingen die reeds in 1999 en 2002 aan het parlement werden verstrekt.

De nieuwe parlementaire commissie nam het verzoekschrift opnieuw in behandeling op 17 november 2004. Na het antwoord van de Minister werd voorgesteld om de Vlaamse Ombudsman te horen in de commissie. Enkele leden gaven enkel knarsetandend hun toestemming om nog meer advies in te winnen. Even leek het er op dat er zou over gestemd worden. Op 27 januari 2005 nam de Ombudsman er het woord. Hij pleitte er onomwonden voor een uitbreiding van de gerechtelijke middelen van burgers ten aanzien van de overheid. Symbolischer kon niet. Diezelfde dag werd gepleit in het *Kievitpleindossier*. Bij monde van haar advocaat liet de stad Antwerpen er weten dat verenigingen te vaag zijn, buurtverenigingen te eng en burgers onvoldoende solvabel om onrecht aan te kaarten bij de rechtbank. Na de uitspraak stelt de burgemeester onomwonden: „*We gaan het Kievitplein niet rechtllullen*.” Duidelijker kan niet aangetoond worden dat de toon waarover men over „rechtspreekt” aan herwaardering toe is.

De commissie erkent nu dat ook besturen een scheve schaats durven rijden. Een fijne glimlach kon niet onderdrukt worden toen de voorzitter aangaf dat de discussie over concrete verbeteringen later moet gevoerd worden op basis van in te dienen tekstvoorstellen. Onwettige uitvoeringsplannen, foutieve procedures, vergeten adviezen, de deur gewezen worden in de rechtbank omwille van het saldo op je bankrekening, het zal nog even kunnen. Zelfs de minister mag er nog mee doorgaan.

De parlementaire commissie heeft dankzij dit verzoekschrift erkend dat het bestaat.

Wil de plenaire vergadering deze vorm van misdaad spoedig verhelpen?

Informatie:

Peter **Verhaeghe** (auteur van het verzoekschrift) – gsm 0495 361832 – e-mail peter.verhaeghe@komopstraat.be url <http://www.stratengeneraal.be>

Vlaamse Vereniging tot Behoud van Historische Vaartuigen

Op de onlangs gehouden jaarvergadering van de *Vlaamse Vereniging tot Behoud van Historische Vaartuigen* werd beslist een website op poten te zetten. De eerste aanzet daartoe staat op <http://www.freewebs.com/vvbhv>. Hopelijk groeit deze Vereniging uit tot een koepel voor de eigenaars van historische schepen in Vlaanderen, in Nederland is deze koepelvorming reeds eerder gebeurd onder de *FONV* en verder door *MCN*, deze trend is ook bij ons onafwendbaar. Wellicht een taak voor *VVBHV*? Wie informatie op deze site willen zien geplaatst, relevant voor *Vlaamse Historische Vaartuigen* mag

steeds contact opnemen. Het is de bedoeling dat deze site een zo breed mogelijk draagvlak krijgt.

Informatie:

Dirk Ramakers - mslb Odilia – telefoon 011 592460 – gsm 0478 383845

Het Museum Energetica te Amsterdam vecht voor zijn voortbestaan!

Op 4 februari 2005 brachten we een bezoek aan het *Museum Energetica* te Amsterdam. Dit door zowel Nederlanders als buitenlanders nog onvoldoende bekend en bezocht museum is zonder meer één der waardevolste initiatieven op het behoud en de valorisering van het wetenschappelijk erfgoed in de Benelux. Het museum is gevestigd in de *Centrale Oost*, de eerste elektriciteitscentrale van Amsterdam, gebouwd in 1903. Het gebouw, gedeeltelijk gemoderniseerd maar met grotendeels bewaard interieur (machinehal) vormt het ideale kader voor de presentatie van oude gas- en elektrotechniek. Tal van oude machines en apparaten tonen er, verspreid over tien zalen, na zorgvuldige restauraties, trots hun oude kunsten van weleer. Talrijke interactieve spelletjes, geschikt voor jong en oud, maken het bezoek tot een leerzame én plezierige ervaring. Als een van de weinige musea ter wereld bezit het *Museum Energetica* een collectie oude liften en roltrappen, maar er is ook veel oude huishoudelijke apparatuur te zien zoals geisers, wasmachines, oude televisietoestellen en stofzuigers. Uniek is dat de meeste machines kunnen gedemonstreerd worden. Het *Museum voor energietechniek* beschikt over een mooie vergaderzaal, leslokalen en bibliotheek. Het is nauwelijks te geloven dat dit initiatief, volledig gedragen door vrijwilligers zijn karige “subsidies” dreigt kwijt te geraken en al meermaals met sluiting is bedreigd geworden. Voorlopig (in 2005) blijft het museum open maar de verdere toekomst van het museum blijft vooralsnog onzeker : een beschamende situatie voor de beleidsverantwoordelijken en betrokken politici in Nederland, zeker nu het schuin tegenover *Energetica* gelegen *CIME – Centrum voor Industrieel en Mobiel Erfgoed* – en kantoor van *FIEN – Federatie Industrieel Erfgoed Nederland* (om vergelijkbare redenen) recentelijk de deuren moest sluiten. Belangstellenden voor de geschiedenis van technologie, toegepaste wetenschappen en industrieel erfgoed zullen er zeker hun gading vinden. Uw bezoek helpt hen misschien te overleven!

Informatie: *Museum Energetica*, Hoogte Kadijk 400, 1018 BW Amsterdam (NL) -
telefoon : 00 31 (0)20 4221227 - url : <http://www.energetica.nl> Patrick Viaene

Brugs Brouwerij museum krijgt kl op van 't Hamerken

De vzw voor brouwerijgeschiedenis 't *Hamerken*, opgericht in 1988, heeft tot doel het behoud en de bescherming van het Brugs brouwerijpatrimonium. Beantwoordend aan dit doel stichtte zij in 1990 het *Brugs Brouwerij-en Mouterijmuseum* in de oude gebouwen van de mouterij die paalde aan de brouwerij die toen de *Gouden Boom* (vroeger 't *Hamerken*) heette. Zij mocht bij wijze van gedoogzaamheid deze gebouwen gebruiken.

Het stichten van een *Brouwerij- en Mouterij Museum* in deze gebouwen had twee bedoelingen.

Door het geven van een nieuwe bestemming aan de leegstaande mouterij kreeg die een nieuwe functie, waardoor de gebouwen en de machines bewaard werden voor de toekomst. Die gebouwen en machines zijn zeer merkwaardig.

De mouterij, die in 1902 door Jules **Vanneste** was gebouwd, was voorzien van een infrastructuur die

foto 1. Gevel van de mouterij 't Hamerken. Het gebouw rechts is de mouterij die in 1902 werd opgericht. Links daarvan staan de oudere

foto 2. Kalibreur om de gerstkorrels te sorteren volgens grootte

volledig beantwoordde aan de noden van die tijd. De mouterij is onder dezelfde vorm blijven verder werken onder het beheer van de toenmalige brouwerij 't Hamerken, tot in 1976, toen bleek dat het niet meer rendabel was om op die manier mout te blijven produceren. De gebouwen werden niet meer gebruikt, maar werden ook niet gesloopt en de machines bleven er werkloos bij staan tot op heden.

Hoe de brouwersgerst gereinigd, getransporteerd, geweekt, gekiemd en geëest wordt en zo omgevormd wordt tot mout, de basis grondstof van bier, is aan de hand van de aanwezige machines en de didactische voorstelling gemakkelijk te overzien.

Een tweede bedoeling was het inrichten van een brouwerijmuseum. De moutvloeren en de graanzolders beslaan samen een oppervlakte van ongeveer 1100 m². Dit is voldoende groot om voor tentoonstellingsruimte te kunnen dienen. Zo werd op deze plaats een brouwerijmuseum ingericht, waar het volledig brouwproces, aan de hand van oude brouwerij machines en toestellen werd voorgesteld. Oude documenten, foto's, afbeeldingen en reclamemateriaal tonen het vroegere Brugse brouwerijgebeuren. Eveneens is er het volkse aspect van de mensen die in de mouterij en brouwerij gewerkt hebben aanwezig alsmede de folklore rond bier en bierconsumptie.

foto 3. Weekkuipen. Onder de weekkuip links ziet u een moutkipwagen om de gerst uit te voeren

Niettegenstaande vroegere beloftes, dat het museum mocht blijven, geeft de huidige eigenaar van de gebouwen de *vzw 't Hamerken* de tijd tot eind maart 2005 om de site verlaten. Zij heeft de intentie om de gebouwen van de mouterij samen met die van de aanpalende leegstaande brouwerij te verkopen, of misschien heeft zij die reeds verkocht. Het zou de bedoeling zijn alles af te breken en er een modern wooncomplex met luxe appartementen op te richten.

Er is een aanvraag tot bescherming van de mouterijgebouwen en de geïntegreerde machines. Terwijl de procedure tot bescherming loopt, moet het ganse gebouw, buiten de machines die vast zijn door bestemming, ontruimd worden. De eigenaar past de tactiek van de 'verschroeide aarde' toe. Het lege gebouw zal verkommeren en de nog aanwezige mouterijmachines zullen aftakelen totdat noodgedwongen de afbraak volgt.

Het is totaal onbegrijpelijk dat een enige overblijvende mouterij met nog alle aanwezige machines zomaar uit het stadsbeeld mag en kan verdwijnen. Het is een uniek voorbeeld in Vlaanderen van een industriële mouterij uit 1902, waar alle originele machines op hun oorspronkelijke plaats staan. Bij de overgang van de 19^e naar de 20^e eeuw waren er in de binnenstad tal van artisanale werkplaatsen, die evolueerden naar eerder kleinschalige industriële sites. Die bedrijven, waaronder een dertigtal brouwerijen, waren verweven met het stadsbeeld en maakten er integraal deel van uit. Jaak **Rau** heeft dit in zijn boeken van de '*Brugse parochies*' prachtig beschreven.

foto 4. Ammoniakcompressor 'Phoenix' uit 1930

Voor Brugge, waar bijna alle sporen van vroegere industriële activiteit zijn uitgewist, betekent het verdwijnen van een der laatste getuigen van het vroeger industrieel gebeuren een onherstelbaar verlies. Het is ondenkbaar dat in stad Brugge, die deel uitmaakt van het werelderfgoed van *UNESCO*, een laatste, oorspronkelijke, vrij intacte en enige getuige van het industrieel erfgoed van het begin van de 20^e eeuw zou verloren gaan.

Informatie

vzw 't *Hamerken* - url <http://www.brugsbrouwerijmuseum.be>

e-mail info@brugsbrouwerijmuseum.be

SOS Schulden op School wil afgeschreven maar bruikbare computers

Natuurlijk vinden we dat u samen met ons best zorgt dat er ergens in Vlaanderen een overzicht kan gemaakt worden van de evolutie binnen het computerpark door de tijd heen. Maar toch vinden we deze oproep betreffende afgeschreven computers een terechte...

De vzw *SOS Schulden op School* komt op voor het 'recht op onderwijs'. Dat wordt steeds meer onbetaalbaar voor vele gezinnen. Zij zetten zich in voor lotsverbetering van kansarme kinderen in het onderwijs. Ze willen kwaliteitsvol onderwijs goedkoper maken en uitsluiting tegengaan. Op 11 mei 2005 organiseren zij in het *CC De Werf* te Aalst voor de tweede keer, met de steun van de minister van Onderwijs, een *Vlaamse Beurs voor Goed(koop) onderwijs in de praktijk*. Zij willen op deze dag een massa computers verzamelen die na recyclage ter beschikking worden gesteld van de 40 percent van de gezinnen die thuis nog altijd geen pc heeft. *Kringloopcentrum Ateljee* vzw uit Gent blaast de computers nieuw leven in, en zij stellen ze ter beschikking van scholen die ze bezorgen aan kinderen die thuis over geen computer beschikken maar dit wel nodig hebben om mee te kunnen met hun klasgenoten.

SOS Schulden op School vzw roept bedrijven, scholen en particulieren op om deze computers naar het *CC De Werf* van Aalst te brengen op 11 mei 2005 vanaf 9 uur. Of indien u meerdere computers ter beschikking hebt plaatsen zij in uw bedrijf een verzamelcontainer. **Alles vanaf pentium 1 is bruikbaar!**
(dv)

Informatie: Elke Buys (secretaris) en Roger D'Hondt (voorzitter) – telefoon 053 706377 – gsm 0476 932468 – e-mail sos@welzijn.net - url <http://sos.welzijn.net>

Erfgoed in gevaar – bedreigd erfgoed gered

Vanaf 1897 lag Vossem op een kruispunt van tramlijnen: *Leuven - Tervuren*, *Tienen - Hamme-Mille - Tervuren* en *Brussel - Sterrebeek - Vossem*. Toen in de jaren 1950 de stoomtrams van het toneel verdwenen, werden ook de watertorens bij de buurtspoorwegen overbodig, zo ook deze van Vossem.

Het buurtspoorwegstation van Vossem met de watertoren (foto verzameling J. De Deurwaerder)

Het was in die periode dat te Sterrebeek de *Wasserij De Sterre* door Florent **Coenaerts** opgestart werd. Hij moest voldoende water kunnen stockeren om zijn bedrijf vlot te laten draaien, dus ging hij op zoek naar een reservoir. Zo kwam waarschijnlijk in 1954 de kuip van de watertoren van Vossem terecht in Sterrebeek.

De waterrij werd stilgelegd in 1984, maar het reservoir werd verder gebruikt voor de watervoorziening voor huishoudelijk gebruik zoals sanitair, eigen was, enz. Zo bleef de kuip goed onderhouden. In 2004 groeiden de plannen om wat er van de oude waterrij nog overblijft, stilaan te laten verdwijnen, de machines waren al ruim 20 jaar geleden afgevoerd. Ook het reservoir moest dus weg.

Het was André **Cresens**, stichtend lid en gewezen voorzitter van *SIWE* vzw, die het initiatief nam om een aantal musea en verenigingen rond buurtspoorwegen te contacteren om te polsen of zij zo'n reservoir konden gebruiken. In Vlaanderen was er geen interesse maar al snel kwam er een positieve reactie van de *ASVi* (*Association pour la Sauvegarde du Vicinal asbl*). Deze vereniging bouwde een nieuw museum uit te Thuin en exploiteert de historische *tramlijn Lobbes-Thuin*. Zij hadden al eerder een watertoren gerecupereerd te Thuillies. Deze had een gelijkaardige structuur als deze van Vossem, maar de kuip was in slechte staat. De *kuip van Vossem* bleek dus de redding om hun watertoren te kunnen reconstrueren ten behoeve van de museumexploitatie. Op 30 oktober 2004 kwam een ploeg vrijwilligers van de *ASVi* met vrachtwagen en kraan de kuip te Sterrebeek met de grootste precisie demonteren, opladen en afvoeren naar Thuin!

De kuip schuift langzaam op de vrachtwagen (foto André Cresens)

Meer info over de ASVi en het museum te Thuin: <http://www.asvi.org>.

Of meteen naar het beeldverslag van de recuperatie van de *kuip van Vossem*:

<http://members.tripod.com/~Pdussart/asvidutch.htm> (fac)

Erfgoednieuwtes en besprekingen van onze uitstappen

Citaat

“Wiskunde kan mooi zijn zonder dat de natuurkunde er iets aan heeft.”

Roger **Penrose** in *Knack Magazine* van 9 februari 2005, p. 60.

Kant! – Een SIWE-uitstap januari 2005

Tot het einde van het jaar 2005 is in de *Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis te Brussel* de bijzonder verzorgde tentoonstelling *Verfijnde kunstnijverheid. Kant in de 19de en de 20ste eeuw*. Marguerite **Coppens** (conservator van het kostuumdepartement) is de curator van deze expo en tevens de auteur van de gelijknamige catalogus. Een grote verdienste van deze tentoonstelling is de logische en heldere opbouw en een sterk didactisch karakter, waardoor de bezoeker stap voor stap geïnitieerd wordt in de technisch complexe en nogal beklemmende wereld van de kloskant en naaldkant, maar ook met degenen die de kant produceerden (vrouwen en kinderen!), meestal in uiterst penibele omstandigheden. Na eeuwenlang een vorm van intensief handwerk wordt de kantproductie na 1920 gemechaniseerd maar dit belet niet de heropbloei (vooral na 1950) van de kant als kunstambacht, die na 1980 in het kader van de hedendaagse textielkunst een nieuwe impuls krijgt. Sprekende (sterk uitgegrote) foto's en documenten (voorzien van de relevante en goed gedoseerde commentaar), filmfragmenten over de hedendaagse productie van kant in onder meer Calais (Frankrijk), wisselen elkaar af met een prachtselectie van kostuums en modeaccessoires (uit de eigen verzameling) met betrekking tot de periode 1750 tot heden.

Extra info:

-Marguerite Coppens. *Verfijnde kunstnijverheid. Kant in de 19de en 20ste eeuw*. Brussel, K.M.K.G., 2004.

-Marguerite Coppens. *Kant uit België van de zestiende eeuw tot heden*. Brussel, K.M.K.G., 1981.

-Paul Maurer en Delphine Loez. *De la dentelle & des hommes. The lace-makers of Calais*. Paris et Calais : Somogy & Ets. Lucien Noyon, 2002.

Patrick Viaene

Moet er nog ijs, brood of chocolade zijn?

De Franstalige Brusselselaars of Walen worden wel degelijk op de hoogte gehouden van het industriële erfgoed in de andere contreien van dit gefederaliseerde land dat zijn verjaardag viert. In de *Le Soir* van 11 februari 2005 werd niet enkel een artikel geschreven over Eddy **Merckx** die een half uurtje op zijn 'bécane' diende te trappen om 20 liter 'crème glacée' want dat ijskarretje of die -fiets staat in het *Bakkerijmuseum Walter Plaetinck* te Veurne waar naast de geschiedenis van het brood (de ruime bakkerijwereld) dus tevens enkele zeer bijzondere voorwerpen hun verhaal vertellen. [Het adres vindt u in de oproep in vorige *SIWE Nieuwsbrief* op p. 7] Op dezelfde bladzijde van de krant worden tevens de Oostkantons aangedaan met zijn reeds tien jaar bestaande *Museum van de chocolade Jacques* – Industriestraße 16 te 4700 Eupen. [<http://www.chocojacques.be>]. Er wordt aan herinnerd dat *Chocolaterie Jacques* startte in 1896

te Verviers en naar Eupen verplaatst werd in 1922. Bezoek aan het museum is gratis.

Informatie:

Yvan Dusausoit. *À Furnes, l'eau à la bouche. Écrire l'histoire du pain, c'est partir à la rencontre de celle de l'humanité.* In : *Le Soir – Les routes du Soir*, vendredi 11 février 2005, p. 6 en Olivier Maloteaux. *Entre le chocolat et les forêts de conifères. Escale dans la capitale des cantons de l'Est.* In : *Le Soir – Les routes du Soir*, vendredi 11 février 2005, p. 6.

Krakers in het voormalig Alcatel-gebouw – Gent

Naar we kunnen begrijpen uit *De Nar*, een maandelijks 'anarchistisch actieblad', van februari 2005 (nr. 193, pagina 4) hebben krakers het voormalig *Alcatel*-gebouw in de Gasmeterlaan 106 te 9000 Gent omgebouwd tot een *Gents autonoom centrum* voorzien van "volkxkeuken, weggeefwinkel, infotheek in de steigers, ..." Meer info: gsm 0476 788327 – e-mail ecolabus@collectifs.net. (dv)

Nieuwtjes over SIWE vzw bij PIWB

In het *Bulletin trimestriel de l'A.S.B.L. Patrimoine Industriel Wallonie – Bruxelles* verscheen in n°. 59-60 (juillet-décembre 2004) een bijdrage (p. 24) van de heer Bruno **Van Mol** over *SIWE* vzw: het magazine, de nieuwsbrief en de webstek passeren er de 'revue'. Tevens gaat de auteur in op onder andere de bijdrage van de stichtend voorzitter van *SIWE* vzw, de heer André **Cresens**, in een publicatie uit 2002 die hij eerder gaf op een studiedag in 2001 te Amay over Zénobe **Gramme** waarop hij naast onze kleuren tevens Vlaanderen in internationale context vertegenwoordigde. Zijn studie – *Polydore Lippens, acteur méconnu sur la scène du Musée de l'Industrie* – verscheen in *Zénobe Gramme. Journée d'étude Amay, 26-27 avril 2001*. In : *Bulletin scientifique de l'Association des Ingénieurs Électriciens sortis de l'Institut Montefiore*, (2002), nos. 3-4 en is gebaseerd op de archieven van het *Museum van de P.T.T.* en geeft een overzicht van het leven en werk van Polydore **Lippens** (1810-1889) als medewerker aan het *Musée de l'Industrie = Het Industriemuseum* te Brussel waar hij in 1841 de eerste elektrische locomotief bouwde. In die tijd deed hij tevens enkele voorname uitvindingen: de elektrische bel en telegraaf die zijn naam draagt. **Lippens** was tevens medeoprichter van de *Société Belge d'électriciens = Belgische Vereniging van elektriciens*. Zijn elektrische telegraaf werd destijds door de Belgische staat gekozen om deze te voorzien op de spoorwegen.

Elders in hetzelfde nummer (pp. 13-14) beschrijft Bruno **Van Mol** de *SIWE-Hollandreis (Voyage en Hollande avec le SIWE les 15 et 16 mai 2004 (Reportage))*: Patrick Viaene, voorzitter van *SIWE* heeft hun "mitonné un splendide voyage de deux jours en Hollande à la découverte des machines à vapeur qui fonctionnent encore ainsi que du Boerhaave Museum à Leiden." Merkwaardig (goed) georganiseerd heeft deze reis 21 mensen betoverd waaronder 7 Franstalige leden van *PIWB* leren we nog verder uit het stuk. (dv)

Een museum van de geneeskunde te Brussel

Op 1 februari 1995 – een goeie 10 jaar geleden – ging het *Musée de la Médecine* open te Brussel. Dat de lange geschiedenis van de geneeskunde sinds **Hippocrates** deel uitmaakt van ons erfgoed zullen we geweten hebben na een bezoek aan dit museum met zijn 1500 voorwerpen die ingaan op de evolutie

binnen de geneeskunde van de (klassieke) oudheid tot nu. Maar ook verdienen de pre-Colombiaanse mummies (Azteken, Maja's en Inca's) en wassenbeelden van het type 'Spitzner' die men er kan bekijken een speciale vermelding. Om nog maar te zwijgen van een didactische zaal die betrekking heeft op venerische ziekten en die slechts te bezoeken valt na aanvraag en met een 'verwittigd' publiek. (dv op vraag van pv)

Informatie:

Musée de la médecine – Fondation pour l'Art, la Culture et la Médecine asbl – Campus Erasme-Place facultaire – Route de Lennik = Lenniksebaan 808 – 1070 Bruxelles = Brussel - telefoon 02 5553431 – telefax 02 5553471 – e-mail dgasparo@ulb.ac.be - url <http://www.medicmuseum.org>. Openingsuren : van maandag tot vrijdag van 13u tot 16u.

Eterniet 1894 – Eternit 1905 – Etex-groep 2005

Ellen **Cleeren** herinnert er ons in *De Tijd* aan dat op 7 februari 2005 de *Etex-groep* 100 jaar geleden opgericht werd door een Vlaming Alphonse **Emsens** te Haren bij Brussel. Hij had toen reeds te Ravels een cement- en bakstenenbedrijf. Deze Emsens is trouwens familie van Stanislas **Emsens** en nazaten die in het Molse onder andere het bedrijf *Sibelco* bezitten dat zich bezighoudt met de Molse witte en andere zanden o.a. in Italië. Alphonse **Emsens** die dus in de cementhandel zat begreep best dat de uitvinding van de Oostenrijker Ludwig **Hutschets** 'eternit' uit 1894 een zeer bouwvast product zou geven daar het bestond uit asbestvezels en beton. Het familiebedrijf zou later – in 1923 – verhuizen naar Kapelle-op-den-Bos aan het *kanaal Brussel-Willebroek* en zou later gaan diversifiëren tot een bouwmaterialengroep die wereldwijd 12000 werknemers telt. De zonen André en Jean dienden vrij snel het management over te nemen. Later zou er heel wat te doen zijn over het gebruik van eterniet daar men het beschouwd als gevaarlijk voor de gezondheid omwille van de asbest- of amiantvezels. (dv)

Informatie:

Ellen Cleeren. *Eternit viert eeuwfeest. Portret. Familiebedrijf groeit uit tot bouwmaterialengroep met 12.000 werknemers wereldwijd*. In : *De Tijd*, vrijdag 11 februari 2005, p. 6.

Tuinwijk van Victor Bourgeois – revisited?

Volgens *Le Soir* zou de klassering in 2000 van een gebouw in een Brusselse *Tuinwijk* dat gebouwd werd in de jaren 1922-1924 aan de hand van plannen van Victor **Bourgeois** blijkbaar volgens politici en anderen nu juist door deze klassering problemen ondervinden om gerenoveerd te kunnen worden. (dv) *La Cité moderne rattrapée par son passée. Le classement bloque une rénovation*. In : *Le Soir*, 2005-02-11, p. 19.

Artic te Beersel : of hoe schrijf je 'ijs/eis'?

Al dan niet Nederlands kunnen spreken om in Vlaamse sociale woningen te komen wonen. Blijkbaar niet echt van toepassing op de woonaccommodaties in het *Artic*-complex te Lot/Beersel kon men lezen in het krantenstuk van Filip **Rogiers**. *Zie, daar smelt een Vlaamse eis. Reportage. Hoe een oude ijsjesfabriek in Beersel de taalstrijd onder Vlamingen doet oplaaien*. In : *De Morgen*, 25 januari 2005, pagina 5. Want er wordt redelijk wat gemort in de kleine gemeente (4000 inwoners) in Vlaams-Brabant. De vraag is of de inwoners ook geprotesteerd zouden hebben, mocht de oude fabriek tegen de vlakte gegaan zijn. (dv)

In memoriam Eugne Logunov

Met verbijstering vernam ik op 25 januari 2005 dat mijn Russische vriend en collega Eugene **Logunov** niet lang geleden – in vooralsnog onduidelijke omstandigheden – om het leven werd gebracht. Eugene leerde ik kennen tijdens het 8^e ICCIH (*Wereldcongres voor het Behoud van het Industrieel erfgoed*) dat in 1992 plaatsgreep in Barcelona en Madrid. Hij was een student en medewerker van professor Benjamin **Alexeev**, waarmee we te Brussel kennismaakten op het 7^e ICCIH.

Evenals deze laatste was Eugne **Logunov** een drijvende kracht binnen het *Instituut voor Materiële Cultuur* te Ekartinburg (Oeral) en een pionier van de toen nog jonge industrieel erfgoed-beweging in Rusland. In 2003 organiseerde Eugene **Logunov** het onvergetelijke 11^e ICCIH te Moskou, Ekartinburg en Nighny-Tagil. Hij was de onvermoeibare spreekbuis en bevolgen organisator van tal van industriële erfgoedprojecten in Rusland (en de Oeral in het bijzonder). Het plotse overlijden van deze nog relatief jonge en succesrijke industrieel archeoloog, in het bijzonder de verontrustende omstandigheden van zijn dood, vormen zonder meer een harde schok voor iedereen die Eugene van nabij gekend hebben. Wij bieden hierbij vanuit *SWE* - want buiten mijzelf kenden ook andere *SWE*-leden hem - onze oprechte deelneming aan zijn familie en verwanten.

Patrick Viaene

De Vuurmolen in Overijse in 2008 nieuw gemeentehuis

In januari 2005 begon men aan de restauratie van de *Vuurmolen* – een geklasseerd monument - in Overijse. Tegen 2008 zouden alle gemeentelijke diensten in deze eerste industriële betonconstructie in Vlaanderen aangevuld met extra gebouwen hun intrek kunnen nemen.

Bron : eigen informatie + Gunther Ristmans. *Nieuw gemeentehuis tegen 2008 in De Vuurmolen*. In : *Het Laatste Nieuws*, zaterdag 18 en zondag 19 december 2004, p. 43. (dv)

Mijnkathedralen in Limburg

In de laatste *KADOC Nieuwsbrief* (januari-februari 2005) komt een doctoraat ter sprake dat handelt over de kerken die door de verschillende Limburgse mijnmaatschappijen – mijnkathedralen - werden gebouwd. Waren deze kerken een “*statement*” en hoe was/is de “*receptie*” van deze kerken? Het gaat om een onderzoek met L. **Verpoest** (*ASRO – K.U.Leuven*) en Jan **De Maeyer** (*KADOC*) als co-promotor en ligt in het verlengde van het project *De invloed van de steenkoolmijnen op de materiële cultuur in Limburg* – uitgevoerd in opdracht van het *Fonds slimme regio* van de provincie Limburg.

Informatie : *KADOC* – Vlamingenstraat 39 – 3000 Leuven – telefoon 016 323500 – telefax 016 323501 – e-mail postmaster@kadoc.kuleuven.ac.be url <http://www.kadoc.kuleuven.ac.be>

Patrick Jaspers. (*Onderzoek.*) *De Limburgse mijnkathedralen. Kunst- en cultuurhistorische benadering*. In : *KADOC nieuwsbrief*, (januari-februari 2005), pp. 14-16.

CAG – Centrum voor Agrarische Geschiedenis

Uit een schrijven van prof. Vic **Goedseels** en Yvan **Dossche** (respectievelijk voorzitter en ondervoorzitter van *CAG*) hebben het *Centrum voor Agrarische Geschiedenis* vzw (*CAG*) en de heer Jan **Raymaekers** in onderling akkoord besloten om hun samenwerking stop te zetten. Vanaf 1 februari 2005 zal Jan

Raymaekers niet langer optreden in naam van het CAG. Dr. Yves **Segers** zal vanaf die datum de algemene coördinatie verzorgen voor het CAG. Uit het schrijven halen we hierbij tevens verder aan dat “*De Raad van Bestuur van het CAG en het volledige team van CAG en ICAG het wetenschappelijk onderzoek naar en de valorisatie van het erfgoed landbouw en voeding (na 1750) in de toekomst met het gekende enthousiasme verder (blijven) uitbouwen.*”

Yves **Segers** presenteerde in 2002 zijn doctoraat over de levensstandaard en consumptie in België. (Uitgeversabstract zie *SIWE Nieuwsbrief*, nr. 14 (februari 2004) pp. 60-61.) Hij is doctor in de geschiedenis en deed studies *Archivistiek en hedendaags documentenbeheer*. Hij participeerde aan meerdere FWO-projecten en is auteur en co-auteur van een dertigtal artikels en boeken. Hij organiseerde verschillende seminaries en studiedagen en is lid van meerdere internationale historische verenigingen. Yves **Segers** participeert aan de structurering van het domein *Landbouw en voeding* en zorgt dus binnen CAG niet langer enkel voor de wetenschappelijke rugdekking maar tevens voor de algemene coördinatie.

Informatie : CAG - Vlamingenstraat 39 - 3000 Leuven - telefoon 016 323527 – telefax 016 323526 – e-mail contact@cagnet.be - url <http://www.cagnet.be> (dv)

INCUNA op bezoek in België

Op 17 januari 2005 leidden we een delegatie van *Impulso Industrial Alternativo* en van *Incuna* (de belangrijkste pioniersorganismen van Asturië – Spanje – op het gebied van de valorisering van het industrieel erfgoed door middel van het toerisme) rond doorheen het *Brussels Hoofdstedelijk Gewest*. Het kwam tot een vruchtbare informatieuitwisseling over de mogelijkheden en de praktijk van het industrieel erfgoed-toerisme in Vlaanderen-Brussel en Asturië. Er werd onder meer een bezoek gebracht aan *Thurn & Taxis*, *La Fonderie*, het gebouw *IMIFI* en *Brukselbinnenstebuiten*, de gerenoveerde *Sint-Goriksmarkthal*, alsook aan een aantal andere herbestede en vooralsnog niet-herbestede gebouwen. Meer informatie over *Incuna* (*industria cultura naturaleza – Asociación de Arguelogia Industrial*) op volgende website: <http://www.incuna.org>.

Patrick Viaene

Archiefbank Vlaanderen en uw archieven

U kan als vereniging een wezenlijke bijdrage leveren aan (de) *Archiefbank Vlaanderen*. Tegelijk is het een unieke kans om uw erfgoed – archieven - in de kijker te stellen door informatie te verschaffen over de in de schoot van uw verenging bewaarde verzamelingen. Andere kringen en onderzoekers van diverse pluimage worden zo attent gemaakt op uw werking en uw verzamelingen. ‘Dode’ collecties krijgen zo een tweede leven. U kan ons bereiken via onderstaande kanalen:

Archiefbank Vlaanderen – Bagattenstraat 174 – 9000 Gent – e-mail info@archiefbank.be - url <http://www.archiefbank.be> (AV)

Skaten in fabriekshal te Gent

Het eerste indoorskatepark (*Dirt & skatepark*) van Gent opende op 26 maart 2005 in de voormalige ACEC-fabrieken tussen Muide en Dampoort te Gent.

Bron: Thomas Dierckens. *Lekker skaten in Gentse fabriekshal*. In : *Intercity*. In : *De Morgen*, 2005-02-05 en <http://www.crimescene.be/index.php?section=4&newsID=200&alpha=1>.

Mijnmuseum in Beringen

Volgens een lezersbrief van Ludo **Lespoix** uit Koersel Beringen zou de uitbouw van het *Mijnmuseum* in Beringen 7 miljoen euro kosten althans volgens de gedeputeerde verantwoordelijk voor *Cultuur* in Limburg.

Bron : L050415008 in *Het Belang van Limburg* van zaterdag 16 en zondag 17 april 2005, p. 2. (dv)

Tussen foto en film

Bij het *SIWE*-bezoek aan de tentoonstelling met betrekking tot kantnijverheid eind januari 2005 in de *Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis (KMKG)* liepen wij schuin tegenover de ingang van deze tentoonstelling binnen in *Tussen foto en film = Entre photo et cinéma*. Deze tentoonstelling die schijnbaar liep van midden 2003 tot einde mei 2004 stond er nog opgesteld: van toverlantaarn en projectietoestel, kijkdooisprenten, panoptische polyorama, megaethoscoop, stereoscoop, stereotheek, *viewer*, *ViewMaster*, ... tot cinematograaf of een andere projectograaf. De tentoonstelling was trouwens de nieuwe thematische opstelling van de verzameling *Fotografie en Film* van KMKG.

Een vraag die een van onze leden zich stelde: hoe zit het met de toestellen in de collectie van het *FotoMuseum* in Antwerpen? Want waar staan die nu opgesteld? (dv)

Informatie : Claudine Deltour-Lévie ; (et. Al.). *Tussen foto en film. Tijdelijke tentoonstelling van de vaste collectie 'Fotografie en film' van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis 20 juni 2003 – 30 mei 2004*. Brussel : KMKG, 2003, 80p. (Werd aangekocht voor de *SIWE Bibliotheek* en het *SIWE Documentatiecentrum*.)

WD. 50.000 euro subsidie voor *FotoMuseum*. In : *De Morgen* van 5 februari 2005.

IBM – PC en Later pc : weg er mee?

De mythische combinatie tussen *pc* (*personal computer*) en *IBM* leek wel eeuwig nadat men begrepen had dat er meer dan vijf computers in de wereld zouden nodig zijn en dat men er ook achter gekomen was dat elk huisgezin wel minstens één computer kon gebruiken. Vrij snel na de introductie van de *PC* (toen nog in hoofdletters) werd het één van de normen binnen de informatietechnologie (*IT*) wereld. Het was dan ook logisch dat heel wat firma's zo een product wensten te verkopen: er onstonden klonen En nu is er de volgende stap: *IBM* stoot deze kernactiviteit af. Heeft dit te maken met de schuld die het maakte het afgelopen jaar? De Chinese firma *Lenovo* zal in de toekomst *IBM-pc's* aanmaken en heeft tevens rechten op het merk *Think*. Of wordt dit alles nog tegengehouden omwille van het strategisch belang en de icoonwaarde vanuit de USA? (dvp)

Info: D.D. *IBM : l'adieu au mythique PC*. In : *La Libre Belgique*, 29 janvier 2005, p. IV en latere berichtgeving uit de *Wall Street Journal Europe*.

Kokereien in België

Edgar **Bergstein** uit Minden schreef in het nummer 1 van de jaargang 2005 van *Industrie-Kultur* een bijdrage met als titel: *Keine Zukunft für die alten Kokereien in België*. (pp. 24-26) Hij verwijst naar de sites <http://www.carcoke.be> en <http://www.vvia.be> wat betreft internetbronnen. Wat verderop in het nummer merken we bij de *Lesezeichen* (p. 56) een verwijzing naar het *SIWE Magazine* 17 van maart 2004 over *SOS cokesfabrieken*. Passeren de revue wat betreft België: Anderlues – S.A. *des Houillères d’Anderlues*, Frameries – S.A. *John Cockerill (S.A. Angleur-Athus)*, Clabecq – S.A. *Forges de Clabecq*, Couillet – S.A. *Usines Métallurgiques de Hainaut*, Flémalle – S.A. *Usines Métallurgiques d’Espérance-Longdoz*, La Louvière – S.A. *Usine Gustave Boel*, Marchienne-au-Pont – S.A. *des Laminoirs*, Athus - *Fourmeaux, Forges, Fonderies et Usine de la Providence*, Marcinelle – S.A. *Hauts-Fourneaux, Forges et Aciéries de Thy-le-Château et Marcinelle*, Monceau – *Acières et Minières de la Sambre*, Montigny-sur-Sambre – S.A. *Métallurgique de Sambre et Moselle*, S. *Métallurgique du Hainaut-Sambre*, Ougrée – S.A. *Ougrée-Marihaye*, S.A. *Cockerill-Ougrée*, Zelzate – *SIDMAR*, Seraing – S.A. *Cockerill-Ougrée*, Arlon – *Usine à Gaz*, Brussel – *Gasfabriek van de stad Brussel*, Gent – *Gasfabriek van de stad Gent*, Grimbergen (Verbrande Brug) – S.A. *les Cokeries du Brabant*, Mol – S.A. *Glaces et verres (Glaver)*, Zelzate – S.A. *Etablissements Kuhlmann*, Tetter – S.A. *Carbonisation Centrale*, Carcoke (S. *Carolorégienne de Cokéfaction*), Tilleur – *Engrais et Produits Chimiques de la Meuse (Chimeuse)*, Vilvoorde – S.A. *Cokeries du Marly*, Carcoke (S. *Carolorégienne de Cokéfaction*), Willebroek – *Association Métallurgique pour la fabrication du Coke*, *COCKERILL*, Zandvoorde – S.A. *Union Chimique Belge* en Zeebrugge – S.A. *des Fours à Coke de Zeebrugge*, Carcoke (S. *Carolorégienne de Cokéfaction*). (dv)

2005 = Jaar van het bier?!

In Wallonië en Brussel is 2005 *l’année de la bière = jaar van het bier* binnen *Chemin des saveurs en Wallonie et à Bruxelles*. Ook *SIWE* vzw en anderen zijn nog steeds o.a. bezig met de problematiek rond geuze, kriel, faro en lambiek.

Meer info: url's <http://www.biere2005.be/langue/nl/biere/geschiedenis.htm> (over het Waals-Brussels initiatief) en *De vloek van de Faro* (<http://www.siwe.be/faro.htm>). (dv)

Najaar 2006 = ‘week van de smaak’?

Naar we begrijpen zal in het najaar van 2006 in Vlaanderen de eerste ‘week van de smaak’ plaatsgrijpen. Vanaf dan zal Hasselt waarschijnlijk niet meer de enige stad zijn die zich mag/kan verbinden met ‘smaak’. In *Vlaanderen Vakantieland* werd deze stad als de *Hoofdstad van de smaak* omschreven. En in 2005 is Hasselt drie dagen wereldhoofdstad van de smaak volgens <http://www.expovisie.nl>. Wij houden u op de hoogte en hopen vanuit het *SIWE*-werkveld mee te kunnen werken aan dit Vlaamse opzet.

Informatie: url http://www.wvc.vlaanderen.be/.../voorstelling_beleidsnota18012005/voorstelling_beleidsnota18012005_interview.doc.

Een rector uit Leuven op zoek naar wetenschappelijk collecties aan de Vlaamse universiteiten ...

Naar we begrepen uit het wetenschappelijke erfgoedveld is de rector van de *K.U.Leuven* op bezoek geweest bij redelijk wat beheerders/bezitters van wetenschappelijke erfgoedcollecties aan verschillende

onderzoeks- of onderwijsinstellingen in Vlaanderen bijvoorbeeld in Antwerpen. Komt er dan toch een wetenschappelijk museum (bij) aan de *K.U.Leuven* of heeft de scheidende rector in eigen naam inlichtingen ingewonnen om later tot een wetenschappelijk museum te komen in Leuven of elders? Wij vinden dit bericht slechts één van de weinige Vlaamse recente positieve tegenbewegingen op het vlak van het behoud van exacte en toegepaste wetenschappelijke collecties aan de universiteiten om ze mogelijk het vertrek van een professor of andere verzamelaar aan een instelling te laten overleven. Er is natuurlijk al heel wat werk geleverd te Gent door de medewerkers/vrijwilligers van het *Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen* en het *Museum voor de Geneeskunde* of het *Museum voor Dierkunde* aan de *Universiteit Gent*. Wordt vervolgd. (dv met dank aan kh)

CD als oplossing?

In een artikel in *De Standaard* van zaterdag 16 en zondag 17 april 2005 op pp. 30-31 van Karel **Verhoeven** – *Muizen, stof en snobisme. De tien grote gevaren die ons erfgoed belagen* kan men het volgende lezen: “*Voorlopig lijkt de cd de beste gok te zijn om informatie voor lange tijd beschikbaar te houden*”. Wij dachten dat cd's maar slechts voor 10 jaar zeker zijn: dus wel veel gok! Misschien toch maar beter deze pagina checken (http://www.vcv.be/informatiebalie/1521_fl49.html - **Beleidsverkennd onderzoek digitaal erfgoed: rapport**) of nog eens ons laatste *SIWE Magazine* nalezen over het elektronisch erfgoed in gevaar en onze oproep daarrond. (dv)

Radio 75 jaar

Enkel ter info: de **VRT** viert 75 jaar radio-uitzendingen. Check: <http://www.75jaarradio.be>

De Vlaamse Renovatiedag Op zondag 22 mei 2005 – controleer : <http://www.ikgabouwen.be>
Bedrijfsarchieven in Vlaams-Brabant. Info: <http://www.arch.be/ENQVB.html>.

Wieg van Cyberspace bij Christies

Jeremy **Norman** verzamelde de grootste collectie zeldzame manuscripten, essays, octrooien en gelegenheidsdrukwerk over het ontstaan van het *Internet*. Alles dateert van de zeventiende eeuw tot de jaren 1990. De 1141 documenten/voorwerpen van *The origins of Cyberspace : a library on the history of computing, networking & telecommunications* stonden te koop bij *Christie's*.

Informatie: Peter Dupont. *Wieg van cyberspace per opbod verkocht. Christie's veilt duizental documenten over de geboorte van het computertijdperk*. In : *De Morgen*, woensdag 9 februari 2005, p. 5 en <http://www.christies.com/promos/feb05/1484/overview.asp>. (dv)

Tien nieuwe directeurs...

Uit de kranten kon iedereen midden maart 2005 volgende benoemingen plukken. Wij halen enkel de directe interessanten voor het industrieel-wetenschappelijke veld aan: Camille **Pisani** – *Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen*, Patrick **Lefèvre** – *Koninklijke Bibliotheek Albert I*, Guido **Gryseels** – *Koninklijk Museum voor Midden-Afrika*, Henri **Malcorps** – *KMI*, Ronald **Van der Linden** – *Sterrenwacht*, Noël **Parmentier** - *Belgisch Instituut voor Ruimte-aëronomie* en Karel **Velle** – *Algemeen Rijksarchief*.

Interescaut : van een centrale en een wij k...

Van de werkgroep *Interescaut* kregen wij via een lid volgend schrijven via e-mail binnen: "In uw nieuwsbrief nr.17 van augustus 2004 lees ik op p. 11 uw bezorgdheid en standpunt betreffende de door *Electrabel* aangevraagde sloopvergunning voor afbraak van de reeds enkele jaren niet meer actieve *Interescaut* (nu *Electrabel*) centrale. Ikzelf ben sedert een kleine 3 jaar gelukkig eigenaar van een van de huizen in de *Interescautwijk*, (Voltastraat 9) welke toendertijd openbaar zijn verkocht.

Samen met een aantal burens welke hier op het zelfde ogenblik komen wonen, hebben wij een werkgroep opgericht met als doel het behoud van de *Interescaut* tuinwijk en zijn directe omgeving. Ook ijveren wij voor klassering van de wijk als cultureel historisch patrimonium en dorpsgezicht. Wat betreft het slopen van de centrale, met name vooral de schitterende oorspronkelijke fabrieksgebouwen van de centrale hebben wij een lichte huivering, vooral gezien de onbesliste houding van *Electrabel* betreffende de toekomst van de terreinen voor gemeenschaps- en openbare nutsvoorzieningen zien wij niet de noodzaak van sloop in, eerder het geven van een nieuwe bestemming aan deze prachtige gebouwen. Van de gemeente verneem ik dat er een aanvraag werd ingediend voor een parking voor 150 wagens, ter vervanging van de gebouwen? Op onze website (www.werkgroepinterescaut.be) vindt u beeldmateriaal van de centrale en de wijk in haar vroegere volle glorie, alsook van de huidige situatie. Ik hoop dat u geen bezwaar maakt tegen het feit dat wij een link hebben gecreëerd naar uw nieuwsbrief (nr. 17), en willen u eigenlijk vooral melden dat wij vandaag van de dienst ruimtelijke ordening, gemeente Schelle, vernemen dat *Electrabel* tot op heden nog geen afbraakvergunning heeft ontvangen, en dat, volgens deze, deze ook nog niet direct zal verkrijgen wegens negatief advies door stedenbouw. (avz)

Onder de Leeslamp (boekbesprekingen)

Public folklore en public history

In 2004 verscheen het eerste nummer van het halfjaarlijks verschijnend tijdschrift *Levend erfgoed – vakblad voor public folklore & public history* (ISSN 1574-0927) dat uitgegeven wordt door het *Nederlands Centrum voor Volkscultuur (NCV)*, het landelijk instituut voor het immateriële erfgoed in Nederland. In een inleidend artikel geeft Albert **van der Zeijden** het doel en doelpubliek van het blad aan: "Het blad heeft als invalshoek de publieksgerichte activiteiten van erfgoedinstellingen, samengevat onder de noemer public folklore en public history. (...) Erfgoed bestaat niet alleen uit voorwerpen, gebouwen en documenten uit het verleden. Erfgoed zit ook in cultuuruitingen, rituelen, gewoonten en gebruiken, die wij gewend zijn op een bepaalde wijze te doen omdat wij het zo geleerd hebben van onze ouders. Het immateriële erfgoed (...) In de afgelopen honderd jaar is er een complete sector ontstaan van erfgoedzorgers, die op de een of andere manier betrokken zijn bij het beheer, het behoud en de promotie van het Nederlandse culturele erfgoed. Ook het cultuurtoerisme heeft aan betekenis gewonnen, de plek van het erfgoed wordt verkocht en het geld wordt verdiend. Dit vakblad is bestemd voor al deze professionals, in de publieke en de private sector, die kritisch willen nadenken over hun werk. (...)." Drie soorten artikels zullen de dienst in elk nummer uitmaken: twee hoofdartikelen waarin algemene kwesties die voor de hele erfgoedsector van belang zijn aan bod komen (reflectie), drie à vier case-studies : van casus naar algemeen perspectief (concreet en praktijkgericht), en ten laatste verslagen van congressen en studiedagen en review-artikelen naar aanleiding van recente relevante publicaties over erfgoed, *public folklore* en *public history*. Misschien zit hier ook stof tot nadenken in voor Vlaanderen? (dv)

Marokkanen in de Belgische mijnindustrie – sociale geschiedenis

Om de Belgische nijverheid na de *Tweede Wereldoorlog* weer op gang te krijgen moest de *regering van Nationale Eenheid* onder leiding van Achille **Van Acker** eerst de ‘kolenslag’ winnen. De mijnsector was echter behoorlijk verouderd, waardoor het rendement aan de lage kant lag, maar er was vooral een enorm tekort aan arbeidskrachten. Om aan dit laatste te verhelpen deed de regering een beroep op buitenlandse arbeiders, onder wie ook Marokkanen. In de jaren 1960 was dit niet alleen een economische, maar ook een demografische noodzakelijkheid, gezien de vergrijzing van de Belgische bevolking. Nog vóór de *Belgisch-Marokkaanse Akkoorden* van 1964, met name in 1962, verminderde het *ministerie van Tewerkstelling en Arbeid* de wachttijd voor de gezinshereniging in België tot één maand. In de bijdrage van Karim **Azzouzi**, licentiaat geschiedenis (ULB) die verscheen in *Brood & Rozen* 2004/4 van het *AMSAB - Instituut voor sociale geschiedenis* leest u hoe een en ander in zijn werk ging, over de rekrutering, de selectie, de huisvesting van de Marokkaanse ‘gastarbeiders’ en nog veel meer.

Informatie : *Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis* - Bagattenstraat 174 9000 Gent - telefoon 09 2240079 – telefax 09 2336711 - e-mail info@amsab.be - url <http://www.amsab.be> en <http://www.brood-en-rozen.be/>.

Naar aanleiding van Einstein...

Christiaan Maes (inleiding). *Tentoonstellingsgids naar aanleiding van de tentoonstelling: “... de rest zijn details” – Einstein 1905 – 2005. Een initiatief van het Departement Natuurkunde en Sterrenkunde, K.U.Leuven in het kader van het internationaal jaar van de fysica.* [Heverlee (Leuven) :] K.U.Leuven, 2005, 32p. + los blad (stamboom). - €2,00.

Dat in 1905 **Einstein** de negentiende-eeuwse of klassieke fysica (in grote lijnen opgedeeld in drie domeinen: de mechanica, het elektromagnetisme en de thermodynamica) tot haar logische conclusies bracht en ermee de poort opende tot de moderne fysica via zijn artikels (fotonen-hypothese, speciale relativiteitstheorie en $E=mc^2$) zal niemand noch verbazen na het *wereldjaar van de fysica* (2005) niet toevallig 100 jaar later (*De fysica na 1905*). Buiten het hierboven vermelde gaat de publicatie nog in op de historische perceptie van Einstein, zijn relatie met België (koningin Elisabeth, villa Savoyarde (De Haan), ...), Einstein in de kunst en als icoon en dit alles aangevuld met biografische gegevens over hem. (dv)

Zeevisserij – niet enkel volkskunde maar ook IE

Jef Klausning en Roger Jansoone (samenst.). *Op de vismarkt ben ik geboren! Zeevisserij en maritieme volkskunde. Jaarboek B.W.V. en K.B.O.V.* Assebroek : B.W.V. en K.B.O.V. 2004, 127p. - €20,00.

De Bond van Westvlaamse Volkskundigen heeft samen met de *Koninklijke Bond van Oostvlaamse Volkskundigen* in 2004 een jaarboek uitgegeven met betrekking tot zeevisserij en maritieme volkskunde. Men kan deze publicatie natuurlijk ook bekijken met een ‘industriële erfgoed’pet op. **Klausning** is al jaar en dag gekend omwille van immaterieel erfgoed (liedjes over de zee en de zeevisserij vanuit *de Plate* (Oostende) en ruimere omgeving). Hij was trouwens ook een van de mensen die de ‘sardienen’ op zee wist terug te vinden.

Steek je licht op...

Steek je licht op... van Romeinse olielamp tot Empire kandelaar. Tentoonstellingscatalogus. Assebroek : Bond van Westvlaamse Volkskundigen, 2003, 160p.

Als *Volkskundig jaarboek 't Beertje/Nieuwe Reeks V* (2003) verscheen een themajaarboek over 'licht en verlichting' als catalogus uitgegeven bij de gelijknamige tentoonstelling 'Steek je licht op ...' die in Damme liep.

Meer informatie: e-mail danny@volkskunde-west-vlaanderen.be.

Frietkoten... industriële 'fast food' in het post-industriële: tussen trefpunt & strijd- of twistpunt?

Kristof Clonen, Katlijn De Smet en Frank Renders. *Fritkot*. (Documentaire film gemaakt door studenten van de K.U. Leuven – antropologische veldklas – o.l.v. prof.dr. Patrick Devlieger - <http://www.psy.kuleuven.ac.be/antropologie/film.html> - 2003).

M. Cox et = en M. Ots ; Franz Bartelt, Kristien Hemmerechts, Amélie Nothomb, Christian Libens, Jean-Pierre Verheggen, Koen Peeters ; Rita Vangindertael (vert.). *Baraques à frites. Fritkot*. Louvain-la-Neuve en = et Brussel = Bruxelles: Editions de l'Octogone, 2002, 95p.

Leif Eriksson. *Korv, mos och mansoor. En bok om svenska korvkiosker*. Stockholm : Wahlström & Widstrand, 2004, 189p. – ISBN 91-46-21100-4

Paul Ilegems. *Het volkomen frietboek. Een Belgische cultuurgeschiedenis*. Amsterdam en Antwerpen : Nijgh & Van Ditmar, 2002, 159p.

Marc Jacobs en Peter Scholliers (red.). *Buitenshuis eten in de Lage Landen sinds 1800*. Brussel : VUBpress, 2002, 239p.

Elisabeth Naumann. *Kiosk. Entdeckungen an einem alltäglichen Ort. Vom Lustpavillon zum kleinen Konsumtempel*. Marburg : Jonas Verlag, 2003, 240S. – ISBN 3-89445-322-2

Trefpunt/Twistpunt – Het fenomeen frietkot in Europa. Brüssel [Brussel] : Goethe-Institut, 2005, z.p. [Er zijn tevens versies in het Frans (*Point d'ancrage/Point de rupture – Le phénomène du Fritkot en Europe*) en het Duits (*Trefpunkt/Streitpunkt – Das Phänomen Imbissbude in Europa*) – contact: kultur@bruessel.goethe.org]

Dominique Vanpée. *Frietkramen, frieten en aardappelen*. In : *Ons heem*, jrg. 56, nr. 2 (april-mei-juni 2003), pp. 22-41. – ISSN 1370-6489 + extra Dominique J.B. Vanpée. *Bibliografie aardappelen, frieten en frituur*. <http://www.heemkunde-vlaanderen.be/upload/downloads/4.PDF>

Jon von Wetzlar (Hrsg.) ; Christoph Buckstegen (Fotos). *Urbane Anarchisten – Die Kultur der Imbissbude*. Marburg : Jonas Verlag, 2003, 128S. – ISBN 3-89445-319-2

Paul Ilegems houdt al jaren zijn vingers aan de pols van de Belgische frieten en frietkoten: *Het frietkot. Catalogus en commentaar* (1982), *Mijn eerste frietboek. Catalogus van het Frietkotmuseum* (1983), *De frietkotcultuur. Het laatste boek over België* (1993) en *Het Belgisch frietenboek* (1994). Zijn laatste pennenvrucht is *Het volkomen frietboek. Een Belgische cultuurgeschiedenis* uit 2002 waar hij ingaat op meerdere aspecten van het frietkot binnen geschiedenis en erfgoed in België/Vlaanderen. Hij toont

overduidelijk aan dat er midden negentiende eeuw reeds frietkoten waren in ons land en hield rekening met de thesis van **Oliemans** in verband met de verspreiding van de aardappel in onze gewesten. Aangestoken door hem en/of (de 'week van de friet' van) *Navefri-Unafri* die waarschuwen voor het gevaar dat frietkoten in bepaalde 'Vlaamse/Belgische' steden lopen om te verdwijnen uit het straatbeeld is er het werk van M. **Cox** (*et al*) waar naast zeer wat beeldmateriaal enkele teksten over de friet en de frietkoten terug te vinden zijn van literaire schrijvers, ... D. **Vanpée** gaf een overzicht van het bestaande voor wat betreft dit thema in een artikel dat verscheen in *Ons Heem* – het tijdschrift van *Heemkunde Vlaanderen* (koepelvereniging voor heemkunde in Vlaanderen) met bijvoorbeeld als uitsmijter: "*Madame Fritz, le doyenne de la friture à la foire de Liège, en 1838*". Deze vrouw was afkomstig uit Gent. Daarnaast kwam de buitenhusecultuur duidelijk aan bod in het het werk dat verscheen onder redactie van M. **Jacobs** (VCV) en Peter **Scholliers** (VUB). **Scholliers** maakte destijds reeds faam o.a. door zijn *Arm en rijk aan tafel. Tweehonderd jaar eetcultuur in België*. Dat verscheen bij een reeks op de Vlaamse televisie bij EPO in 1993 en ging toen reeds in op het frietkot en het eten van frieten door *koning Leopold II*. Deze twee auteurs waren tevens actief betrokken bij de organisatie van de *Eerste Masterclass Social and Cultural Food Studies* op 28 oktober 2004 te Gaasbeek die georganiseerd werd door de *VUB-Onderzoeksgroep FOST (Social and Cultural Food Studies)*, het *Vlaams Centrum voor Volkscultuur*, het *Département d'Histoire* van de *Université de Paris Sorbonne* en het *Institut Européen de l'Histoire de l'Alimentation*. Maar ook een antropologische veldklas van de *K.U.Leuven* onder leiding van professor **Devlieger** vond het interessant om te kijken wat er zoal zich afspeelt binnen het stedelijk weefsel (in dit geval Leuven) rond een frietkot dat verplicht weg moet.

Maar ook in het buitenland is er steeds meer interesse rond deze vorm van eten herleid tot het rudimentaire. Voldoende om er de nodige aandacht aan te besteden via een rondetafelgesprek vond het *Goethe Instituut* te Brussel. En zij organiseerden er op 8 maart 2005 een avondlijke forumdiscussie rond '*Trefpunt/ Stretpunkt – Das phänomen Imbissbude in Europa*'. Zij nodigden er naast Marina **Cox**, Paul **Ilegems** en Patrick **Devlieger** nog twee auteurs uit die in Berlijn (Jon **von Wetzlar**) en Zweden (Leif **Eriksson**) over het thema recent een publicatie op hun actief hadden. In het 'Berlijnse' boek verscheen *Fischstäbchen à la Liège* van Christians **Libens** een vertaling van een bijdrage uit het boek van M. **Cox** (*et al*). Uit het werk van **Eriksson** leren we dat er schijnbaar in Zweden bepaalde families actief waren in het uitbaten van deze kramen, dat er bijvoorbeeld (soms) de onmogelijkheid diende te zijn om een ander beroep uit te oefenen en dat hygiëne en plaats blijikbaar in de jaren 1960 door wetten extra geregeld werden,... Maar dat ondanks het feit dat men op een bepaald moment de koten verbood en meer ging voor vaste structuren de 'oude – romantische – koten' aan hun terugkeer in het Zweedse straatbeeld toe zijn. Ook de stad Antwerpen wil weer frietkoten op straat. Op het ogenblik staan er nog slechts 4 (Falconplein, Royerssluis, Frederik Van Eedenplein en Kristus Koningplein). Hij behandelt in zijn werk industriële toeleveranciers, producten, etc. En Duitsland zou Duitsland niet zijn als ze niet ook vrij recent een boek zouden uitgebracht hebben over de geschiedenis van de kiosk van de hand van E. **Naumann** die nu wel een consumenttempel is (frietten, kranten, tickets, ...) maar startte als paviljoen. (dv)

Extra informatie : Marc Schoeters. *Toen waren ze nog met vier. Stad wil weer frietkoten op straat*. In : *Intercity Antwerpen*. In : *De Morgen*, zaterdag 19 februari 2005, p. 14. (met dank aan kh).

Enkel e Franstalige industriële en wetenschappelijke erfgoedpublicaties

Clément Barthelemy, Arcangelo Schena et André Renson. *Les canaux du Centre : une histoire, un style. (Profils ; 8)*. S.l. : MET et Edition du Perron, 2003, 208p. – ISBN 2-930148-79-9 – €30,00

Jean-Claude Bessac, Odette Chapelot, Raffaël De Filippo, Alain Ferdière, Florence Journot, Daniel Prigent, Christian Sapin et Jacques Seigne. *La construction : les matériaux durs : pierre et terre cuite. (Archéologiques)*. Paris : Errance, 2004, nouvelle éd. rev. et augm., 208p. – ISBN 2-87772-159-0

Marie Cegarra, Olivier Chovaux, Rudy Damiani, Gérard Dumont, Jean-René Genty et Janine Ponty. *Tous gueules noires : histoire de l'immigration dans le bassin minier du Nord-Pas-de-Calais. (Mémoires de Gaillette ; 8)*. Lewarde : Centre historique minier du Nord-Pas-de-Calais, 2004, 160p. – ISBN 2-9515692-4-6 - €22,90 + 3,20 (portkosten)

Marie-Thérèse Coenen, Colette Huberty, Florence Loriaux, Arnaud Pirotte et Luc Roussel. *Les cadences infernale : histoire de la pénibilité du travail*. Bruxelles : Centre d'animation et de recherche en histoire ouvrière et populaire (CARHOP) – FEC, 2003, 135p. – ISBN 2-9600319-3-8 - €15,00 (telefoon 02 5141530 – telefax 02 5143557)

Jacques Liébin ; Hervé Hasquin (préf.). *Bois-du-Luc : un charbonnage hainuyer du XVIIe au XXe siècle*. Mons : Hainaut culture et démocratie, 2004, 117p. - €20,00 [telefoon 065 314963 of dergardin.hdc@skynet.be]

Vies de pierres : la pierre ornementale en Belgique : état de la question. Sprimont : Pierres et marbres de Wallonie, 2002, 212p. – ISBN 2-9600294-0-2 – €45,00 [telefoon 04 3823269 of e-mail info@pierresetmerbres.be]

In het meest recente nummer van het *Bulletin trimestriel de l'A.S.B.L. Patrimoine Industriel Wallonie-Bruxelles* (n° 59-60 / juillet-décembre 2004) bracht Bruno **Guidolin** – documentalist van het CLADIC – enkele zeer interessante 'Publications' samen die zeker en vast de interesse kunnen wegdragen van onze leden in Vlaanderen.

Want hoeveel Vlamingen gingen destijds niet werken in de steenkoolmijnen in Wallonië bijvoorbeeld? Het is dan ook interessant voor hen dat er een publicatie verschijnt over de *steenkoolmijn Bois-du-Luc* binnen de context van Henegouwen en tussen 1685 en 1973 in werking was. Op het ogenblik is de infrastructuur gerenoveerd en huist er het *Ecomusée régional du Centre*.

Tussen het aanboren van de mijnen in de 18e eeuw en hun einde in de jaren 1970 hadden de mijnen in het bekken van *Nord-Pas-de-Calais* vijf immigratiegolven. In de publicatie wordt ingegaan op de rekrutering, levenswijze ter plaatse, ... van Belgen naast Algerijnen, Polen, Italianen en Marokkanen.

Maar ook steen als bouw materiaal – destijds in 2003 het thema van onze *Open Monumentendag* in Vlaanderen – is het onderwerp van een recente Franse heruitgave en een boek uit 2002 over de ornamentale steen in België en de erbij horende delfstoffen- of extratie-industrie.

Wie kent er aan de andere kant niet de scheepsliften van het *hellend vlak van Ronquières*? In dit boek wordt stilgestaan bij de economische en sociale vooruitgang in de regio (Henegouwen) die te danken is aan de bevaarbare waterwegen in het *Centre*. (In hetzelfde nummer als de boekbesprekingen verscheen

er een *étude* met betrekking tot *La création du canal du Centre* van Alain **Dewier**. (pp. 25-27)

Een vijftal auteurs blijven stilstaan bij de moeilijke werkomstandigheden doorheen de geschiedenis. Sociale geschiedenis, ... (“(...) *Si les conditons de travail se transforment, les problèmes qu’elles soulèvent restent toujours présents.*”) Hun auteurs hebben natuurlijk reeds hun sporen eerder al verdient. Bijvoorbeeld Florence **Loriaux** die in 2000 nog de leiding had over een publicatieproject *Enfants-machines : histoire du travail des enfant en Belgique aux XIXe-XXe siècle*. Of Marie-Therèse **Coenen** met haar *Le temps de travail dans l’histoire*. Een bespreking kan men tevens vinden op <http://www.cbai.be/documentation/nouveautes134.html>. (dv grotendeels gebaseerd op bg - *PIWB*)

Meccano-boys : A.C. Gil bert of j ongen(s) en wetenschap

Bruce Watson. *The man who changed how boys and toys where made*. New York(, NY, USA), London, Camberwell, Toronto(, Ontario, Canada), New Delhi, Albany, Rosebank : Penguin books (Penguin group), 2003, 216p. – ISBN 0-14-200353-0. – U.S. \$ 14.00

Dit boek handelt over het leven van de atleet, magiër/tovenaar, speelgoedtycoon, radiopionier, marketing genie en miljonair A.C. **Gilbert** en het speelgoed dat gemaakt werd door de *A.C. Gilbert Company. Erector* dat nu een *trademark* (handelsmerk) is van *Meccano SN*. Van zijn *Erector sets* - bijgenaamd “*the world’s greatest toy*” – werden meer dan 30 miljoen sets verkocht tussen 1913 en 1966. Maar hij ontwikkelde niet enkel dit soort speelgoed. Hij ‘ontwierp’ tevens door dit speelgoed toekomstige ingenieurs en wetenschappers. (Denk maar aan zijn ‘*Gilbert Institute of Engineering for Boys*’.) Hij zorgde voor ‘*science in a box*’. Hij ontwierp: ‘*weather kits, chemistry sets, microscopes, telescopes, and mini-labs*’ die kinderen – jongens en meisjes die toestemming kregen van hun broers - liet spelen met fysica, hydraulica, mineralogie, geluid, licht, telegrafie, burgerlijke ingenieurswetenschappen, magnetisme en zelfs kernenergie... Maar bovenal zorgde **Gilbert** voor herinneringen... vele van deze herinneringen zijn waarschijnlijk reeds verdwenen maar misschien wordt het wel eens tijd om de impact in Vlaanderen van dit speelgoed vast te leggen voor de toekomst. (Boek werd recent verworven door het *SIWE Documentatiecentrum*). (dvp)

Kroniek tussen Kassei en Noordwijk te Brussel

Toon Toelen. *De grote en kleine geschiedenis van de kassei = La grande et petite histoire de la chaussée*. Brussel = Bruxelles : AMVB – Archief en Museum van het Vlaamse Leven te Brussel, 2004, 200p. - € 15,00.

Het *Archief en Museum van het Vlaams Leven te Brussel* wil het verdwijnend collectief geheugen van de Brusselse Vlaming (her-)ontdekken als onuitputtelijke bron van genoegen en educatie. De buurtbewoners van de *Noordwijk* voelen zich verdrukt door de kantoren en door de... allochtonen. Men haalt op over de ‘oude’ fierheid van de Brusselse *Noordwijk*.

Informatie:

J.V.B. ‘*De Kassei verdwijnt nooit*’. *De Brusselse Noordwijk krijgt zijn eigen kroniek*. In : *Knack* (maga-

zine), 12 januari 2005, p. 53 en Kris Hendrickx. *Noordwijk Brussel heeft eigen geschiedenisboek*. In : *Intercity*. In : *De Morgen*, dinsdag 4 januari 2005, p. 28.
Archief en Museum van het Vlaams Leven te Brussel vzw - Arduinkaai 28 - 1000 Brussel – telefoon 02 5124281 of telefax 02 5028321 – e-mail info@amvb.be - url <http://amvb.vgc.be/> (dv)

Hoe werkt wetenschap?

Bert Theunissen. *Diesels droom en Donders' bril : hoe wetenschap werkt*. Amsterdam : Nieuwzerijds, 2004, 160p. – ISBN 90-5712-199-9 - €14,95.

Dit boek van hoogleraar wetenschapsgeschiedenis (*Universiteit Utrecht*) Bert **Theunissen** kan aanbevolen worden aan iedereen die interesse heeft in wetenschap in wording of in kennis in de maak: Waarom deed **Pasteur** de waarheid geweld aan over de bereiding van het miltvuurvacin? Hoe werd penicilline uitgevonden? Wat waren de complicaties die Rudolf **Diesel** tegenkwam bij de ontwikkeling van de 'dieselmotor'? Maar ook **Darwin** en **Joule** komen aan bod doch op een manier die de lezer niet direct verwacht.

Bestaat er wel zoiets als een onfeilbare methode om de natuur te doorgronden: de 'wetenschappelijke methode'? Maar wetenschappelijk onderzoek volgt geen vaste regels en daarenboven is wetenschap mensenwerk dat duidelijk daardoor tot een spiegel van de samenleving wordt. Onze moderne Westerse maatschappij wordt gedragen door o.a. natuurwetenschappelijke kennis.

Bij besluitvorming over wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen moet binnen een democratie iedereen zijn standpunt kunnen bepalen. Dit kan enkel indien men over voldoende kennis beschikt niet enkel over het onderwerp maar tevens een inzicht heeft in hoe onderzoekers aan die kennis komen. Want kan men echt een goed oordeel vormen over 'iets' als men niet weet hoe het gemaakt werd? (dv)

Carcoke Zeebrugge – een gemiste kans

In de thesis thesis - *Mogelijkheden tot herbestemming van oude industriële sites binnen 'duurzaam toerisme' in België*. Case study. *De Carcoke-site te Zeebrugge* – toont – of zeggen we beter toonde in 2003 – Dirk **De Ville** aan dat er voor de Carcoke-site te Zeebrugge wel degelijk mogelijkheden waren op het vlak van duurzame toeristische exploitatie: *"hebben we concreet de redding en herbestemming van de Carcoke-site te Zeebrugge onderzocht (en bepleit, (...)). (...) Bij het tegenover elkaar stellen van de pro's en de contra's hebben wij duidelijk een balans gevonden die gevoelig overhelt naar de kant van het behoud en (toeristische) herbestemming van de site."* Hij vergelijkt deze site met het *Emscher Park*. En bestudeert daarenboven nog een viertal voorbeelden op het vlak van industriële archeologie en erfgoedtoerisme in België: *industriecomplex Le Grand-Hornu*, *Westoria*, de *mijsite Blégnny* en de *mijsite Beringen*. (dv)

Literatuur:

http://www.thesis.net/zeebrugge/zeebrugge_inhoud.htm of http://www.carcoke.be/thesis_devilledirk.pdf (181p.)

Histoire & patrimoine (ISSN 1638-0797)

Begin 2005 vrescheen er een nieuw tijdschrift in het Franse erfgoedlandschap: *Histoire & patrimoine* dat ook in de betere tijdschriftenzaak in Vlaanderen te koop is. Het is een driemaandelijks uitgave van *Milan Presse*. Het eerste nummer was tevens een gedeeltelijk thema-nummer over de protestanten. Binnen deze special een artikel over het Calvijns kapitaal te Mazamet: *Les milliardaires "rouges"* (pp. 50—57) van Rémy **Cazals**. Deze schrijver publiceerde reeds eerder *Avec les ouvriers de Mazamet dans la grève et l'action quotidienne, 1900-1914* (Maspero, heruitg. 1995), *Les révolutions industrielles à Mazamet, 1750-1900* (*La Découverte*, 1983) en had de redactie over *Histoire de Castres, Mazamet, la Montagne* (*Privat*, 1995). Dus zeker geen ontorechte keuze vanuit de redactie.

Buiten de bijdragen over het protestantisme vinden we tevens een artikel over de bouw van nieuwe wolkenkrabbers in de wereld na '9-11' voor hen die interesse hebben in ingenieurserfgoed. (*Tours du monde* – pp. 6-7). Daarnaast verwijzingen naar erfgoed of monumenten die te koop worden aangeboden in Frankrijk om de staats- of andere lokale kassen te spijzigen, de technische expo die eraan komt van 25 maart tot 21 september in Nagoya (<http://www-1.expo2005.or.jp/en/>) en die schijnbaar de internationale expo van Manilla die niet plaatsgreep vervangt – *Expo 2005 Aichi - Japan*, 100 jaar na de dood van Jules **Verne** (<http://www.jules-verne.net>), 1955 als het jaar van de versnelling (de *Citroën DS*, de transistor en de *Caravelle*, een locomotief van de Franse spoorwegen – *SNCF* – haalt 331km/u en haalt daarmee tevens het wereldrecord op sporen), ...

Het volgende nummer zal redelijk wat bijdragen hebben over de geschiedenis van de marine in Frankrijk en verschijnt op 12 april 2005. (dv)

De Demer en de Grote Laakbeek in het stadsgebied Aarschot (15de – 20ste eeuw)

De Demer en de Grote Laakbeek in het stadsgebied Aarschot: 15de-20ste eeuw / Walter van Hoorick. - Brussel : Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - Afdeling Water, 2004. - 95 p., ill.

Naar wij lezen in een boekbespreking van Dirk **Van Duyse** in de rubriek *Op de leestafel* in het *Het land van Beveren* (jrg. 48, nr. 1 (maart 2005), pp. 39-40) handelt deze publicatie in opdracht van de *Afdeling Water* van het *Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap* over de problematiek van de Demer en de Laakbeek in de stad Aarschot. De Laakbeek werd decennia lang als 'open riool' gebruikt. In het kader van het project dat *SIWE* vzw had te Aarschot met betrekking tot de 's *Hertogenmolens* op de Demer is dit zeker literatuur om door te nemen. (dv)

100 zeer belangrijke uitvindingen

Tom Philbin. *The 100 greatest inventions of all time. A ranking past and present*. New York, NY, USA : Kensington publishing, 2003, 294p. – ISBN 0-8065-2403-9 – US\$ 15.95

In dit boek worden zozegzegd voor de eerste keer de honderd belangrijkste uitvindingen doorheen de tijden gerangschikt in volgorde van impact op de wereld: van het wiel (1) tot de videorecorder (100). Elke uitvinding wordt binnen het veld van wetenschappelijke, historische en culturele factoren ingebed en hier

en daar vindt men een afbeelding uit de oorspronkelijke octrooiaanvraag aangevuld met anekdotes. De eerste twintig: wiel, lamp, drukpers, telefoon, televisie, radio, kruit, desktop computer, telegraaf, interne verbrandingsmotor, (bal)pen/potlood, papier, auto, vliegtuig, ploeg, bril, kernreactor, atoombom, Colossus-computer (van Alan Mathison **Turing** et al die het einde van de *Tweede Wereldoorlog* minstens met twee jaar zou vervroegen door het breken van de *Enigma*-code) en het toilet (WC). (dv)

Hoe zat het ook weer met de mijnen en de kampels?

'Weet je nog, koempel?'' werd/wordt samengesteld en uitgegeven door *uitgeverij Waanders* in samenwerking met het *Stadsarchief Heerlen*, *Sociaal Historisch Centrum voor Limburg Maastricht*, *Industriemuseum Kerkrade*, *Geon Heerlen* en *Rijksuniversiteit Groningen*. De redactie is in handen van **Jac van den Boogard**, **Roelof Braad**, **Ben Gales**, **Serge Langeweg**, **Jean Weijers** en **Karin Leers**. Alle 18 delen (eerste deel verscheen reeds in de loop van 2004 – elke maand verschijnt er een deeltje) zijn te verzamelen in een linnen verzamelband, zodat een echt 'fors' boekwerk ontstaat dat uiteindelijk 440 bladzijden met circa 1200 illustraties omvat. Elk deel kost €3,95. Koopt men voor €7,95 de verzamelband, dan krijgt men geheel gratis een fraaie reproductie van een doorsnede van een mijn. Op de achterzijde zijn twee prachtige foto's van mijnwerkers in de jaren 1950 afgebeeld. *FIEN* stelt hierover op hun webstek dat de deeltjes niet uitblinken wat betreft diepgang maar dat ze wel vol mooi beeldmateriaal staan... voor de verzamelaar dus! (dv)

Informatie : <http://www.industrieel-erfgoed.nl/thema/mijnbouw/>.

Van Constantin Meunier (1831-1905) en een site-bezoek rond 's Hertogeneland te Leuven

In de mooie en verzorgde *Nieuwsbrief* van het *Leuvens Historisch Genootschap* vzw wordt in het nummer van februari 2005 (jrg. 2, nr. 1) aandacht besteed aan de in 1905 te Elsene gestorven Constantin **Meunier** (*1831). Hij had volgens Paul **Reekmans** redelijk wat "bewondering voor de figuur van de zwoegende mens, landsarbeiders, mijnwerkers, die hem boeiden omwille van de stoere kracht die zij uitstraalden. (...) Na een verblijf in Spanje in 1883 en na een bezoek aan de staalfabrieken Cockerill te Seraing en de glasblazerij van Val Saint-Lambrecht, of de walsen nabij Hoei, verklaart hij in een brief aan een vriend, "que le hasard me mena au pays noir" en dat hij nooit dergelijke schoonheid had kunnen ontdekken, tragisch en ruw tegelijk. Van dan af illustreren zijn schilderijen bijna uitsluitend de onderwerpen die hem zo gefascineerd hadden. Maar nooit werd het hem duidelijker dat beeldhouwen zijn finale roeping zou zijn. (...) Zijn Puddelaar en zijn Buildrager waren de eerste creaties." (pp. 2-5) Van de hand van **Jos Devos**, **Lambert Juveyns** en **Ramon Kenis** is er de bijdrage *Site-bezoek rond 's Hertogeneland* – een gebied van bijna 9 ha dat door het vertrek van de stadscampus (*Sint-Pieters- en Sint-Rafaëlsite*) van de universiteit naar *Gasthuisberg* vrijkomt. De afbraak zou starten in 2006 en het einde van het project is voorzien tegen 2017. In deze bijdrage wordt de mening van 58 leden van de *LHG* weergegeven en tevens nog 12 aandachtspunten meegegeven rond 's Hertogeneland: waaronder het gewezen *Landbouw- en Bosmuseum* (1878), *Kankerinstituut* en auditorium, *oud-Gasthuis*, amfitheater en achterliggend auditorium, ... Merkwaardig dat de Leuvense burgervader deze 'tegenwind' hekelt en de site omschrijft als een Braziliaanse *favela*, een opeenhoping van koterijen en barakken in *De Zondag Oost-Brabant regionaal* van 20 maart 2005 op pagina 9. (dv)

Het Brusselse industriële landschap – een aanwinst voor de SIWE Bibliotheek en het SIWE Documentatiecentrum

In het laatste nummer van 2004 van het *SIWE magazine* (ISBN 90-7769-404-8) publiceerde onze voorzitter, de heer **Viaene** een bijdrage met als titel: *De ontwikkeling van de architectuur te Brussel. Een schematische overzicht*. Wie nog meer wil weten over het Brusselse industriële landschap raden wij deeltje negen aan uit de reeks *Hommes et paysages* dat een gemeenschappelijke uitgave is van de *Société Royale Belge de Géographie* (= Koninklijke Belgische Commissie voor Geografie), *La Fonderie* en de *Commission Française de la Culture*. Het deeltje uit 1989 en geredigeerd door Michel **De Beule** in samenwerking met Jean **Puissant** en Christian **Vandermotten** maakt sinds kort ook deel uit van onze collecties.

Garages en garagisten te Dendermonde

A. Stroobants. *Tussen smeerpout en showroom. Garages en garagisten te Dendermonde*. Dendermonde : Stedelijke Musea Dendermonde, 2004, 143 p. (Bestellen: SMD, Nijverheidsstraat 1, 9200 Dendermonde)

De stedelijke musea van Dendermonde snijden elk jaar een bepaald thema aan dat in het kader van de *Begijnhoffeesten* in het *Museum voor Volkskunde* een volkscultureel item uit de collectie verder uitwerkt. In 2004 was het de beurt aan koning auto en dan vooral aan de garages in het Dendermonde van na de fusie. Dit impliceert dat het garagebestand van de deelgemeenten eveneens aan bod komt. Hierin worden ook een aantal *niches* behandeld, zoals *tuning*, auto-onderdelen, autorijscholen, autowasserijen, beroepsvereniging, auto-inspectie en brandstoffen. Spijtig is wel dat het element benzinstations niet verder uitgewerkt is.

Alle garages die in het huidige Dendermonde actief waren of nog zijn, passeren de revue. Per garage gaat er veel aandacht aan de genealogische gegevens, naast de evolutie van de merken en de verdelers in de Dendermondse regio. Van een aantal garages zijn, als gevolg van de afgenomen interviews, ook gegevens opgenomen over de werksituatie, zonder al te zeer op technische details in te gaan. (Harry van Royen)

Leopoldbrug te Leuven

Op zaterdag 12 maart 2005 om 13.30 uur werd één brugdek van de *Leopoldbrug* over het kanaal *Leuven-Dijle* verwijderd met een grote kraan, speciaal uit Dordrecht overgekomen. De *Leopoldbrug* werd in gebruik genomen in 1866 toen de spoorverbinding Leuven-Brussel tot stand kwam. Oorspronkelijk was het een draaibrug, deze werd pas door een vaste brug in de 1937 vervangen. Na beschadiging in het begin van de *Tweede Wereldoorlog* werd ze door de huidige vervangen, gebouwd door de *Ateliers de Construction de la Basse-Sambre* te Moustier-sur-Sambre. De oorspronkelijke bogen over de Aarschotse steenweg, met de gedenksteen, bleven tot op heden behouden. De brug zal in de loop van de maand mei 2005 door een betonnen brugdek vervangen worden. In september 2005 zal het tweede brugdek eruit gaan. De werken sluiten aan bij de aanleg van een nieuwe spoorbocht om rechtstreeks van Brussel naar Aarschot te kunnen rijden. (A. Cresens)

Info: F.A. Cresens. *Het Leuvense Spoorwegknooppunt en de Centrale Werkplaatsen te Kessel-Lo*.

In : *M&L*, jrg. 14, nr. 5 (september-oktober 1995), pp.29-59.

Sinds 6 oktober 2003 kan u een fiscaal attest krijgen voor giften aan *SIWE* vzw. Hiervoor werd bij *VCM*, *het contactforum voor erfgoedverenigingen*, een project ingediend.

Inhoud van het project

Zoals u waarschijnlijk wel weet beschikken wij over een beperkte collectie industrieel en wetenschappelijk erfgoed. Het is onze bedoeling deze collectie uit te breiden, op te waarderen en toegankelijker te maken voor het grote publiek. Op langere termijn willen wij dan ook een *Museum voor Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed (MIWE)* realiseren. Een tweede piste is het uitbouwen en toegankelijker maken van een documentatiecentrum rond industrieel en wetenschappelijk erfgoed.

Er is dus dringend geld nodig voor tentoonstellingskasten, restauratiewerken, aankoop voor publicaties,

...

Hoe werkt het concreet?

VCM, *het contactforum voor erfgoedverenigingen* is een logistiek en administratief ondersteunende partner in dit project. De giften worden gestort op een specifieke rekening van het project. *VCM* doet de betalingen en reikt jaarlijks fiscale attesten uit aan elke schenker. Fiscale attesten worden slechts verleend voor giften vanaf 30 euro.

Indien je *MIWE* en het *SIWE documentatiecentrum* mee wil helpen realiseren, geef ons dan een financieel steuntje op deze specifieke rekening: **745-0093892-65 op naam van MIWE.**

Hou er wel rekening mee dat een storting op dit rekeningnummer niet geldt als een bijdrage voor uw *SIWE*-lidmaatschap.

SIWE vzw is aangesloten bij:

CONTACTFORUM
VOOR
ERFGOEDVERENIGINGEN

De werking van het SIWE trefpunt wordt mogelijk gemaakt door de financiële steun van :

leven.
Essenciaal.
original.

REMY

metaalconstructie
aelterman b.v.b.a.

FORTIS
BANK

HOE LID WORDEN VAN SIWE VOOR HET JAAR 2005?

Door uw bijdrage te storten op rekening 001-3088106-90 van SIWE v.z.w.
Stapelhuisstraat 15 – 3000 Leuven – IBAN BE34 0013 0881 0690 – BIC GEBABEBB
Jaarlijkse bijdrage: BELGIË: sympatiserend lid: €5,00 – vereniging: €20,00 –
steunend lid, bedrijven: €30,00 – BUITENLAND: sympatiserend lid: €2,50 –
vereniging, bedrijf en steunend lid: €35,00.
Ieder lid ontvangt zowel het SIWE Magazine als de SIWE Nieuwsbrief.

BC 1608
P.B. - P.P.
België - Belgique

Afzender: 3360 Bierbeek
Erkenningsnummer: P209286

Afzender: SIWE v.z.w.
Stapelhuisstraat 15
3000 Leuven